

1x2 Tippa med oss
och vinn fina priser

**Dödsolyckorna
ökade under 2010**

BYGGNADS arbetaren

Mässa: Vi kollar
nyheter från öst

Ove
Wretström:
"Jag har aldrig
varit med om
ett sämre
skött bygge"

GRATTIS,
DU ÄR LO:S
LÖNEKUNG

DE JOBBADE ÅT
SKOJAREN

- ✓ Utslängd från 3 byggen
- ✓ Miljoner i skatteskulder
- ✓ Skyldig 13 byggjobbare lön

NUMMER 2 | 10 FEBRUARI 2011 | www.byggnadsarbetaren.se

ÅRETS
TIDSKRIFT
TIDSKRIFTSPRIS
2010

Smart assistent!

Jobbar alltid
vid din sida.

Telia
Jobbmobil Plus
399 kr
per månad fram
till midsommar.*

Apple iPhone 4

TELIA

Med en iPhone jobbar du effektivt med företagsabonnemang från Telia. Abonnemanget Telia Jobbmobil Plus öppnar upp för tjänster som assisterar dig och på så vis skapar bättre affärer. I erbjudandet ingår samtal, sms och mobilsurf.

Välkommen till Telias butiker, återförsäljare,
telia.se/kampanjer eller ring 90 400.

	ABONNEMANG	Bindningstid	Fast månadsavgift ABONNEMANG	Fast månadsavgift under bindningstiden TELEFON	TOTAL MÅNADS- AVGIFT	Kontant TELEFON	Engångsavgift ABONNEMANG
iPhone 4, 16 GB	Telia Jobbmobil Plus	24 mån	399 kr fram till midsommar därefter 549 kr	120 kr	519 kr fram till midsommar därefter 669 kr	0 kr	0 kr (värde 200 kr)

* Erbjudandet gäller t.o.m. 22/3 2011. Gäller nyteckning och förlängning, vid minst 18 mån bindning. 399 kr/mån t.o.m. 24 juni 2011 därefter 549 kr/mån. Ingen engångsavgift, värde 200 kr. Öppningsavgift 0 kr/samtal, 3500 samtalsminuter ingår till samtliga operatörer samt 500 sms och 500 mms per månad. Mobilsurf Företag Extra ingår med hastighet upp till 6 Mbit/s och 1 GB datamängd. Erbjudandet gäller Styckesabonnemang TFA och Ram/FMM-avtal. Alla priser är exkl. moms och gäller i Sverige. För mer information och villkor se telia.se/kampanjer.

AVSLÖJAD

17-23 Han är mannen vars företag på två år förlorat fem F-skattsedlar, blivit utslängda från tre byggen och dragit på sig miljonkrav från Skatteverket. Bakom sig har han lämnat mängder av anställda, leverantörer och underentreprenörer som känner sig lurade. Vi har kartlagt byggföretagaren Robert Hellgren.

10-11 BYGGNYTT

Tolv döda på bygget 2010

Nu stiger dödstalen igen.

28-29 HÄLSA

Då jobbar du som bäst

Vi har kartlagt när på dagen som du presterar max på jobbet.

36-40 ARBETSMILJÖ

Epoxin – nu är den här igen

Vi listar bästa skyddet för dig som jobbar med re-lining.

24-27 LÖNER

Du är en vinnare i löneligan

Byggjobb i topp av LO-yrken.

30-34 ARBETSPLATSEN

"Det är tydligen världskunstnärer som ska vara med."

Snickare Roland Johansson fixar teatern åt operastjärnorna.

41 TÄVLING

Tippa med tidningen

Vinn grymma prispaket med handskar och skor.

36-39

FREDRIK PEHRSSON

Möt byggjobbarna som har brödskavlen som verktyg.

30-34

LARS HEDELIN

Här får Karlstads 1800-talsteater ett nytt ansikte.

- 4 BODSNACK** "Pengar inte allt i en avtalsrörelse".
- 8 SJU FRÅGOR** Fredrik gör succé med snöborste.
- 9 BILDEN** Läsare bjuder på maskinfrossa.
- 46 GREJER & GREPP** Chefredaktören på mäsas i Polen.
- 48 EFTER JOBBET** Längskida på!
- 51 BILDKRYSET** Alltid i Byggnadsarbetaren.

REDAKTIONEN:

MISSA INTE!

Recension av Mustasch nya platta. Sid 50.

 KATARINA CONNHEIM reporter, arbetsmarknad 08-728 49 87 ● 070-627 60 84 k.c@byggnadsarbetaren.se	 KENNETH PETTERSSON chefredaktör, ansv. utgivare 08-728 49 70 ● 070-607 56 97 k.p@byggnadsarbetaren.se	 JOHAN SJÖHOLM redaktionssekreterare 08-728 49 79 ● 070-651 62 59 j.s@byggnadsarbetaren.se	 PETER ÖNNESTAM layoutansvarig 08-728 49 77 ● 070-280 25 35 p.o@byggnadsarbetaren.se
 CENNETH NIKLASSON reporter 08-728 49 76 ● 070-607 56 92 c.n@byggnadsarbetaren.se	 PETER LEANDER reporter (vik) 08-728 48 53 ● 070-245 04 30 p.l@byggnadsarbetaren.se	 NINA CHRISTENSEN reporter, webbansvarig 08-728 49 69 ● 070-246 87 06 n.c@byggnadsarbetaren.se	 MARGITE FRANSSON reporter, arbetsmiljö 08-728 49 74 ● 070-607 56 89 m.f@byggnadsarbetaren.se
 JENNY BERGGREN reporter, arbetsrätt 08-728 49 72 ● 070-664 49 00 j.b@byggnadsarbetaren.se			

FRÅGAN

Är du nöjd med din lön?

Andreas Hallin, 36 år,
rörisolare, Uppsala

” Vi ligger nog lite efter, men jag är inte helt missnöjd. Vi har 155 kronor i grundlön. Vi går på ackord och här har vi plockat ut 170 kronor. Förrföra året, 2009, låg jag i snitt på 180 kronor.

Göran Östman, 54 år, ventilationsmontör, Avesta

” Jag är inte helt nöjd, vi har halkat efter. I dag tjänar jag 155 kronor, vi borde ha 10–15 kronor mer. Vi tog bort ackordet, det var en solidaritetsfråga, plåtslagarna jobbade på timme.

Johan Pettersson, 21 år, murare, Löddeköpinge

” Jag tycker att jag har bra lön. Jag tjänar 162 kronor i fast timlön. Jag tjänar bättre än mina kompisar som jobbar på restaurang eller som undersköterska, jämfört med dem så är jag nöjd.

Vilka skulle acceptera det som vi står ut med?

■ Är det så att arbetsskyddet och arbetsmiljön bara baseras på stora företag? Hur kommer det sig annars att vi sitter tolv man i en fyramansbod, smutsen kryper över väggar och golv.

Alla delar på samma mikro, övrig mathållning finns inte. Det har vi inte betalt för, för "rasten" är tydligen fritid?

Det finns inte en tjänsteman som hade gått med på de förhållanden vi arbetar under, dag ut och dag in. Livet är inte 65 tjänsteår. Livet är så mycket mer och det visar sig i hur kort yrkesliv en byggnadsarbetare har.

ALLT VI GÖR SLITER PÅ kroppen, inte bara arbetet, utan nu även rasten. När ditt yrkesliv är till ända är även du som medborgare till ända, allt enligt vald politik.

Vi arbetar på tak, i grunder med krökt rygg, och många andra ställen som vanliga människor inte ens visste fanns. Det är ett roligt arbete, men ack så livsförslösande, kanske ibland också förlösande.

Få ser ett lands verklighet som vi gör bland metall, trä och betong. Vackra dagar och mörka dagar, allt får vi bevittna från första parkett med vetskapen om en oviss morgondag. Allt detta tar vi som en del av våra arbetsliv, för vi har valt detta. Vi har inte valt att gå till

arbetet med vetskapen om att våra familjer kanske inte ser oss igen eller att pensionen inte blir uppfylld. Tänk på detta kära ledamöter när avtalsrörelsen närmar sig. Man blir inte enkom glad av pengar.

ANDREAS ÅBERG

”Vi arbetar på tak, i grunder med krökt rygg, och många andra ställen som vanliga människor inte ens visste fanns.”

SAXAT FRÅN WEBBEN

”Man kan se en ändrad färdriktning i Sverige och speciellt inom Socialdemokraterna efter Palme.”

PAUL FROYD

”Det vore väl inte en dag för tidigt att facket började tänka om. Nu måste ett gesällprov göras, innan du får ditt yrkesbevis. Det har man inom andra yrken och det ska vi också införa. Det finns så många som bara gör sina timmar och kan ingenting”.

HASSE HVIED

”Bara för att man har hängavtal med Byggnads om lärlingar så borgar det inte för någon form av kvalitet”.

ANDREAS LINQVIST

Min profetia på väg att slå in

■ Medlemsutvecklingen för LO-förbunden är en dyster läsning. Utan att gå in på siffror ser det ut som om min profetia i en av mina kongressmotioner kommer att besannas. Där skrev jag att vårt förbund kommer att halveras med yrkesaktiva från 2009 till 2014.

Betydelsen av en svagare fackföreningsrörelse är svårt att mäta, men hela tillvaron för arbetaren riskerar att bli alltmer otrugg, med minskade reallöner och avsaknad av rättigheter.

Även politiskt ser vi följderna av en minskad facklig aktivitet. Förtroendevalda för vårt parti Socialdemokraterna med LO-bakgrund blir allt färre. Det innebär att allt färre driver löntagarnas frågor i riksdag, landsting och kommun.

Även den avdelning där jag är medlem, Södra Skåne, tappar medlemmar, trots en regionalt het byggmarknad. Skälen till detta kan vara en mängd faktorer. En kan vara att man inte accepterar olika idéer och synpunkter från sina medlemmar. Man svarar inte medlemmar som skickar in frågor till styrelsen. Man bryter mot stadgar. Man går till och med så långt att man förbjuder medlemmar att besöka avdelningsexpeditionen, skälet till detta kan vara synpunkter på hur avdelning-organiserar.

Att medlemmar då väljer att lämna organisationen är beklagligt men en ganska naturlig reaktion. Detta sätt att behandla medlemmar är förhoppningsvis avdelningen och dess styrelse i Malmö ensamma om.

TORD PERSSON
Södra Skåne

S-ledamöternas svek mot arbetarna

■ Är det någon mer än jag som har funderat på att Socialdemokraternas nedåtgående trend började efter att de flesta S-riksdagsledamöter röstade för Lissabonfördraget?

Så man ska kanske inte bara lasta partiledningen för sviktande förtro-

ende hos väljarna. Utan även de riksdagsledamöter som svek arbetarna att inte ställa krav på lika lön för lika arbete inom EU.

ROLF ANDERSSON
Bråmhult

LEDARE

Hur stort får lönegapet bli?

År 2009 tjänade byggnadsarbetare i genomsnitt 26 200 kronor per månad, enligt LO:s senaste lönerapport. Det är cirka tio procent mer än närmaste konkurrenter, arbetare inom pappers- och massaindustrin, där genomsnittslönen är 23 900 kronor. Däremot ökar gapet mellan arbetare och tjänstemän på bygget. Det skiljer nästan 7 000 kronor per månad mellan en snickare och en arbetsledare. Så även om man utåt sett ser ut att göra samma jobb så syns klasskillnaderna på lönebeskedet.

Under 1970-talet minskade lönespridningen mellan arbetare och tjänstemän på arbetsmarknaden som helhet. I mitten av

» **Det skiljer nästan 7 000 kronor per månad mellan en snickare och en arbetsledare.**

1980-vände utvecklingen och sedan dess har skillnaderna ökat.

Åren 2007–2009 ökade lönerna för arbetare i genomsnitt med 2 280 kronor och för tjänstemän med 3 260 kronor. Lönespridningen är också betydligt större för tjänstemän än för LO-arbetare.

I internationell jämförelse är lönespannet på svenska arbetsplatser emellertid litet. I Ekonomifaktas (Svensk Näringsliv) jämförelse mellan 20 länder är skillnaden mellan högavlönad och lågavlönad minst hos oss. Eller omvänt: Med solidarisk lönepolitik har Sverige lyckats bäst med att jämna ut löneskillnaderna på arbetsmarknaden.

Störst lönespridning har USA följt av Korea, Ungern, Polen och Irland. I det nykapitalistiska Polen, som vi berättar mer på sidorna 46–47, tjänar till exempel en tjänsteman inom datasektorn ungefär sju gånger mer än en genomsnittlig industriarbetare.

Hur stora löneskillnader ska vi ha? Och vad är det som styr lönesättningen?

Svaret är tradition, tillgång och efterfrågan, rätt kön – hellre privatanställd man än offentliganställd kvinna, välsmort munläder och möjligen lite klasskamp.

Läs mer på sidorna 24–27.

Kenneth Petterson, chefredaktör

© Ejendals inhouse 2011

TEGERA®
by ejendals

GE KYLAN EN MATCH

Kylan slår till när du minst anar det. Slå tillbaka i år! Med hjälp av sköna TEGERA® vinterhandskar från Ejendals håller du dig varm och säker. En del vill ha handskar som syns, andra vill ha diskreta. Någon föredrar latex, för vissa är Microthan+ det som känns bäst. Välj ditt hemliga vapen, och ge kylan en match. Se bara till att det står TEGERA på handsken.

TEGERA® 9126 VATTENTÄT

TEGERA® 9132 VATTENAVVISANDE

ejendals
SKYDDAR HÄNDER OCH FÖTTER

2 TUM

Kanske lite tidigt, men jag har redan börjat nedräkningen inför årets fotbollssäsong.

En ny undersökning visar att ungdomar får allt sämre kondition. Men det går att ändra. Läs reportaget om skidåkning på sidan 48 och ta med barnen ut i spåret.

Kan du också konsten att gilla måndagar?

KÄNNER DU ARBETSGLÄDJE när du går till jobbet? Jag kanske är lite knäpp, men för det mesta gör jag faktiskt det. Och då är det inte bara för det faktum att jag har ett jobb att gå till, utan för det jobb jag faktiskt har.

Jag är ofta ute på byggen och märker hur detta med arbetsglädje skiljer sig enormt mellan olika arbetsplatser. Fast de jag träffar är i samma bransch och har samma arbetsuppgifter.

På vissa ställen känns liksom trivseln direkt bland arbetskamraterna. Och det känns om det är högt i tak på bygget.

För mig är arbetsglädje inte detsamma som att man måste skratta konstant på jobbet. Det handlar i stället om en känsla av meningsfullhet. Att få göra saker som är viktiga, till och med knepiga och utmanande.

Vid 18 års ålder sa jag i hastigt mod upp mig från ett sommarvikariat på en tidning.

– Näe, nu kommer jag inte mer, jag får ju inte göra något vettigt.

Det hade jag visserligen fått göra; tidigare, men nu hade det varit för många dagar med rekordhöga solrosor. Jag hade en klok chef. Han sa åt mig att komma in omedelbart och utlovade att jag skulle få jobba som

aldrig förr. Jag tror aldrig jag har lärt mig så mycket som den sommaren. Nu när jag ser byggelever och lärlingar hoppas jag att de också får chefer och arbetskamrater som tar deras vilja och ambition på allvar.

VI TILLBRINGAR EN STOR DEL av våra liv på jobbet. Vi träffar människorna där nästan mer än vår familj. För att utvecklas måste vi få möjligheten att både lyckas och misslyckas och att någon lyssnar när vi säger vad vi behöver för att göra ett bra jobb. I byggbranschen har jag sett både bra och avskräckande exempel på detta.

Sedan finns det alltid ljusglimtar i form av människor som bryr sig. När jag skrev om byggnadsarbetaren Kent "Renen" Johansson slogs jag av att han såg laget som sin familj och av hans enkla recept för att få kollegerna på bra humör. Han bakade äppelpaj av överblivna äpplen i boden. Det var ett sätt att omvandla tanke i praktisk form. För det är inte bara äppelkakan i sig som höjer stämningen utan det symboliska. Arbetsglädje och omtanke smittar – och gör att fler gillar måndagar.

» På vissa ställen känns liksom trivseln direkt bland arbetskamraterna.

MARGITE FRANSSON – reporter

YOUTUBE-KLIPPET

Skotta med kranbilen

■ Glöm krökta ryggar och timmar av svettigt jobb med snöskyfflar. Här står kranföraren på marken och låter snöborsten göra jobbet.

FÖR ATT SE KLIPPET:

Klicka på länken på www.byggnadsarbetaren.se

TIPSA OM KLIPP!
p.o@byggnadsarbetaren.se

GRÄVER BÄST I BYGGBRANSCHEN

ÅRETS TIDSKRIFT 2010 – fackpress över 50 000 ex
TIDSKRIFTSPRISET 2009 – årets omgörning

KVALITET LÖNAR SIG – VÄLJ GORE-TEX® KLÄDER

Alla GORE-TEX® plagg är testade under tuffa förhållanden för att försäkra att funktion och kvalitet håller högsta klass. En GORE-TEX® yrkesjacka kan ersätta din vinter-, vår- och regnjacka vilket ger en ekonomisk vinning. Ett GORE-TEX® plagg håller dig dessutom varm och torr under hela arbetsdagen vilket ökar produktiviteten och du håller dig friskare. Genom att investera i GORE-TEX® kläder arbetar du i det perfekta plagget under många år framöver.

Har du råd att inte välja GORE-TEX® kläder?

gore-workwear.se

GORE-TEX® Parkas varsel från

BLÅKLÄDER
WORKWEAR

Se film på hur en snösop fungerar på www.byggnadsarbetaren.se. Klicka på "Guldorn från Youtube"

VEM: FREDRIK BERG

AKTUELL: HAR REVOLTERAT

ÅLDER: 31

BOR: MUNKEDAL

TAKSKOTTARBRANSCHEN

YRKE: INNOVATOR, FD KRANFÖRARE

MED SIN SNÖSOP

Snöskottar-revoltören

KARLSKOGA TIDNING

Fredrik Berg tackar sin sambo för idén med snösopen. Sedan tog det två veckor innan han skapat sin första prototyp.

1. Berätta, vad gör din uppfinning?

– Det är en stor, roterande borste som man sätter upp i en mobilkran. Den går på hydraulik, alltså olja. Högsta kranen jag satt den på var 38 meter. Jag har en kamera i hytten som har koll på taket, så jag sitter tryggt och säkert och borstar taken. Borsten tar 100 kvadrat på 20 minuter, vid en meter snö.

2. Hur kom du på detta?

– Det var min sambo som kommenterade en sån där sopvals som brukar sitta på traktorer som sopar löv på sommaren. Så sa hon lite ironiskt "en sån där skulle du haft på din kran. Det kunde du ju skotta tak med". På två veckor hade jag konstruerat en sådan.

3. Och den funkade?

– Jajamen. Den funkade med en gång. Jag körde 400 timmar med prototypen på tre–fyra veckor. Jag körde dygnet runt.

4. Det var förra vintern det. Hur har affärerna gått i år?

– Det har gått skitbra. Jag har sålt 25 stycken sådana borstar. Och min bil har gått hela vintern. Men jag kör inte själv längre, jag har en anställd.

5. Vad säger plåtfirmorna om det här?

– De säger ju att det inte fungerar och så där. De försöker hålla bort det så mycket som möjligt. Men det har de lite svårt att göra nu.

6. Du håller till på Västkusten där vintrarna skiftar. Du har inga planer på att flytta norröver?

– Nej, jag har min verksamhet här. Sedan kan jag skicka upp bilen. Jag har ju förfrågningar från Dalarna och i Örebro har vi varit och kört i år. Så hela Sverige vet ju om oss.

7. Är det så att du börjar bli lite förmögen på det här?

– Nej. Det är mycket utgifter än så länge. Det är inte så lätt som man tror att ta fram en egen grej. Det är mycket pengar som ska ut. Men vi får väl se.

JOHANSJÖHOLM

Vilka bra bilder ni tar!

■ Vinnaren i Byggnadsarbetarens bildtävling publicerades i förra numret. Att konkurrensen var hård är dessa konkurrerande bilder ett bevis på. De publiceras nu som hedersnämningen och fotograferna har var sin dubbeltrisslott att invänta. Fortsätt att skicka in byggbilder – direkt på nätet under "Läsarbilder" eller till p.o@byggnadsarbetaren.se.

JONNY SJÖBECK:
Välbehövlig vila
i Volvo Ew 160B.

PER-ERIK NYBÄCK: "Ett dräneringshål i Arlandaskogen där det byggs nya terminaler åt Arlanda Cargo City. Borr motorn orkade utan problem, som här, dra runt en 700 mm borrhörl. Alltså inga problem med alltför kraftiga vibrationer, då en 12 mm expanderhylsa/slagankare höll hela riggningen i en bara 15–16 cm tjock brunnsring! Kärnan fick vi dock inte upp ur gropen på två man, utan vi fick tillkalla en lastare med gafflar sedan vi stropat borrhörlkärnan."

MATS ERIKSSON: "Utbyggnad av reningsverk. Tomas försöker att montera proppen i ändan. Diameter på röret är 150 centimeter om inte mitt minne sviker. Varje pipa väger 6 ton och har en längd på 8 meter."

En dödsolycka varje

HÄR ÄR 2010 ÅRS DYSTRASTE SIFFROR

Nu ökar dödsolyckorna igen.

2010 dog tolv personer i byggolyckor. Det är fyra fler jämfört med året innan, visar Byggnadsarbetarens sammanställning.

Tolv personer kom aldrig hem från bygget förra året. De dog i olyckor i byggbranschen. Bara under en vecka, i mars, den svarta veckan, dödades tre människor.

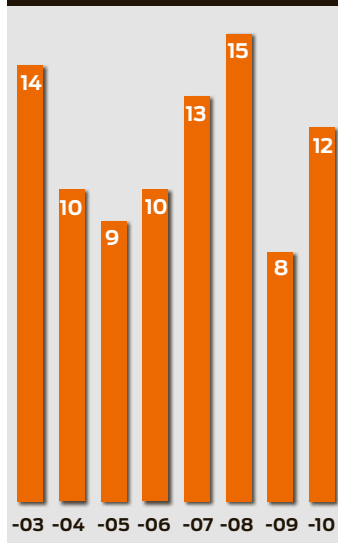
De dog alla efter att ha träffats av tunga vikter. Kranförare Ulf Ryding avled efter att ha fått ett parti med utfackningsväggar över sig. Snickaren Joacim Björk dödades efter att en innervägg på tre ton välte över honom och byggnadsarbetaren Johan Engqvist dog efter att ett tak rasat över honom i samband med rivningsarbeten.

HÄLFTEN AV dödsfallen inträffade vid fallolyckor. Sex personer dog på grund av fall. I maj skördade samma olycka två liv. Då dödades far och son när en arbetsorg skörtade ner i ett hisschakt.

– Det är fruktansvärt. Ingen människa ska behöva dö på jobbet, utan ska komma hem efter arbetsdagens slut, säger Byggnads arbetsmiljöombudsman Jörgen Eriksson, i en kommentar till olyckorna. Efter en tillfällig nedgång 2009 är dödsolyckorna tillbaka på den nivå där de legat de senaste åren. Det innebär att ungefär en person i månaden dör i byggolyckor.

– Jag hade hoppats att det var en nedåtgående trend, men nu

DÖDSOLYCKOR PÅ BYGGET

har det tyvärr gått upp igen, säger Jörgen Eriksson. Han tycker att det är svårt att dra några generella slutsatser av olycksstatistiken, men frågar sig om byggnadsarbetarna i allmänhet får rätt utbildning och instruktioner för sitt arbete. Han tycker också att straffen för brott i arbetsmiljön behöver höjas.

BJÖRN SAMUELSON är arbetsmiljöexpert hos arbetsgivarorganisationen Sveriges Byggindustrier.

Också han hade hoppats på en fortsatt nedgång av dödsolyckorna.

– Vi ska fortsätta arbeta för att förhindra olyckor och i synnerhet de svåra. Får vi ner antalet svåra olyckor, får vi också ner dödsolyckorna, säger han.

MARGITE FRANSSON

Byggnadsarbetaren, nr 5, 2010.

DÖDSOLYCKOR 2010

22
MARS

55-årig kranföraren Ulf Ryding avled efter att ha fått ett parti utfackningsväggar över sig. Olyckan inträffade i Kallhäll norr om Stockholm.

23
MARS

22-årig snickaren Joacim Björk dödades på ett bygge i Helsingborg. En innervägg på tre ton välte över honom.

11
MAJ

20-årig isoleringsmontören Sebastian Pålsson föll cirka nio meter på ett arenabygge i Kristianstad, där han arbetade med att montera brandskyddsisolering. Han föll från en ställning, skadades svårt och avled den 7 juni.

17
MAJ

28-årig byggnads-snickaren och egne företagaren Thomas Höjrup avled efter att ha trampat igenom ett tak och fallit ner i ett betonggolvet. Han utförde arbeten på en ladugårdsbyggnad i Ängelholm.

2
JUNI

41-årig anläggningsarbetaren och grävmaskinisten Tomas Fogel, egen företagare, dog efter att ha blivit påbackad av en dumper. Olyckan inträffade i Visentparken Avesta i samband med anläggningsarbeten.

9
JULI

44-årig byggnadsarbetaren Anders Hillerström avled efter en olycka i samband med takfotsarbete. Troligen föll han från en byggställning. Han avled cirka fyra månader senare i sviterna av olyckan. Den inträffade i Gustafs mellan Borlänge och Säter.

Första avtalet för utstationerade klart

■ 138,35 kronor i timmen. Det ger det avtal för smeder anställda i utländska företag, som IF-Metall tecknat med arbetsgivarna Svemek. Avtalet är det första så kallade utstationeringsavtal som lämnats till myndigheterna, efter Lavallagens sjösättning. Lönen ligger i nivå med snittlönen för branschen. Avtalet reglerar också bland annat frågor om kost, logi och resor till och från Sverige.

Mats O Paulsson ny vd för Bravida

■ Mats O Paulsson blir ny vd och koncernchef i Bravida. Den nuvarande vd:n Torbjörn Torell lämnar sin post vid årsstämman den 5 maj. Mats O Paulsson är i dag vd för Strabag i Norden. Han var vice vd i Peab och vd i Peab Industri 2000–2009. Under tiden på Peab Industri ledde Mats O Paulsson bland annat börsnoteringen av bolaget. Mats är styrelseledamot i Bravida sedan 2009.

månad

Byggnytt
www.byggnadsarbetaren.se

Störtade 100 meter
Får och son dog när hisskorren släppte i GRUVSCHAKT

Byggnadsarbetaren, nr 7, 2010.

Byggnytt

Man dog när plankor brast

Byggnadsarbetaren, nr 10, 2010.

ROBUST SVENSK KVALITET

Stämkniv. Blad av kolstål.

Montörskniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av kolstål.

Allroundkniv. Blad av rostfritt stål.

Fler specialknivar ur Craftline-serien finns på www.moraofsweden.se.

Originalen sedan 1891

MORAKNIV®

MORAKNIV® är ett registrerat varumärke och har använts för knivar från Mora of Sweden, tidigare KJ Eriksson och Frosts Knivfabrik, sedan 1891. Köp originalet.

25
MARS

47-årig betongarbetaren Johan Engqvist dog efter att ett tak rasat över honom. Olyckan inträffade i samband med rivning av ett skoltak i Södertälje.

29
APRIL

64-årig plåtslagaren Sune Roland Khamdee, egenföretagare, avled efter att ha fallit från ett tak. Han höll på med beklädnad av skorstenar på en fastighet i Dala Floda.

18
MAJ

21-åriga Fredrik Oskarsson Ranta-vaara omkom då en arbetsborg störtade ner i ett hisschakt. Olyckan inträffade vid Malmbergsgruvan i Gällivare, vid bygget av en ny huvudnivå.

18
MAJ

52-åriga Kenneth Oskarsson Ranta-vaara omkom då en arbetsborg störtade ner i ett hisschakt. Olyckan inträffade vid Malmbergsgruvan i Gällivare, vid bygget av en ny huvudnivå.

8
AUG

48-åriga byggnadsarbetaren Muhamed Mraovic dog efter ett fall på cirka nio meter i Lund. Han höll på med fasadarbeten när han trillade igenom bomlaget på ställningen. Man hittade avbrutna plankor i ställningen längre ner.

29
SEP

29-åriga byggnadsarbetaren Josef Hajdik, från Slovenien, dog efter ett fall på sex meter. Han arbetade på ett eternittak som gav vika och han trampade igenom. Han var egenföretagare men inhyrd av en byggnadsfirma. Olyckan inträffade i Frillesås. Läs mer på s. 14.

SAMMANSTÄLLNING: MARGITE FRANSSON

Extremvintern företagens största hinder

Det extrema vintervädret har ställt till problem för byggföretagen. Vart tredje företag uppger det extrema vintervädret som främsta hindret för verksamheten. Det visar den senaste barometern från Konjunkturinstitutet. Byggföretagen är annars mycket optimistiska inför första kvartalet i år och räknar med fortsatt ordertillväxt. Även byggproduktion och sysselsättning väntas stiga betydligt.

Byggnads tar strid mot golvföretag

Enligt Byggnads fick tre av deras medlemmar på Nordiska Golv för lite i lön. Facket vänder sig nu till domstol och kräver företaget på 186 001 kronor till arbetarna.

Enligt stämningen till Arbetsdomstolen var två av arbetarna berättigade till traktamente. Arbetsgivaren ordnade då en lägenhet i Eskilstuna där bygget pågick. Men lägenheten, en enrumslägenhet i en källarlokal, höll inte den nivå på boendestandard som parterna på arbetsmarknaden enligt Byggnads kommit överens om.

ARBETARNA FICK bland annat dela sovrum och toaletten och duschen var mögelangripna. Byggnads anser därför att företaget inte hade rätt att göra avdrag från traktamentet. Byggnads anser också att det i arbetarnas anställningsavtal står skrivet att de hade rätt till semesterersättning, vilket inte betalades ut.

Vidare anser Byggnads att två av byggnadsarbetarna inte fått ersättning för rätt antal arbetade

JOBBA LÅNGT HEMIFRÅN

■ **Traktamente:** När avståndet mellan arbetet och bostaden är minst 70 km. Arbetsgivaren kan också erbjuda fri kost och fri logi. Då reduceras traktamentet med en viss procentsats.

■ **Boende:** Enligt en överenskommelse mellan Byggnads och Sveriges Byggindustrier innefattar begreppet "godtagbar standard" att arbetstagarerna ska ha eget rum som ska vara ett "ändamålsenligt och godtagbart boende".

timmar, samt att de tre inte fått någon ersättning alls, för arbetstidsförkortning.

TOTALT KRÄVER Byggnads att bolaget ska betala 186 001 kronor till byggnadsarbetarna. Byggnads vill också att Nordiska Golv betalar 60 000 kronor i allmänt skadestånd till facket för kollektivavtalsbrott samt 40 000 kronor för att bolaget inte ville förhandla när Byggnads kallade till lokal förhandling.

NINA CHRISTENSEN

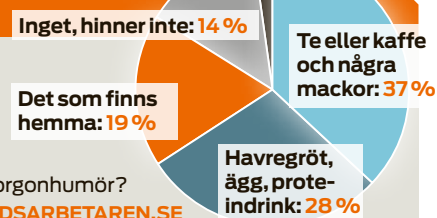
Kexchoklad och kaffe: 2%

NÄTFRÅGAN

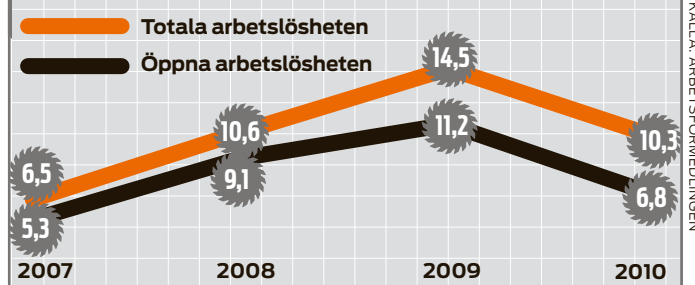
Vad brukar du äta till frukost?

Nästa fråga: Hur är ditt morgonhumör?

RÖSTA PÅ WWW.BYGGNADSRARBETAREN.SE

ARBETSLÖSHETEN I DECEMBER

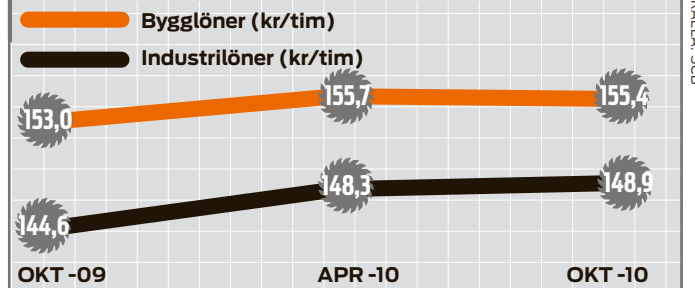
KÄLLA: ARBETSFÖRMEDLINGEN

■ Arbetslösa medlemmar i Byggnads och Målarnas a-kassa.

Arbetslösheten fortsatt lägre

■ Byggnadskonjunkturen är på väg upp och arbetslösheten sjunker. Den öppna arbetslösheten för december var 6,8 procent, vilket är en minskning jämfört med december förra året, då den var 11,2 procent. Det innebär att 6 942 byggnadsarbetare nu är öppet arbetslösa.

LÖNEMATCHEN: BYGG VS. INDUSTRI

KÄLLA: SCB

Snittlöner för byggindustrin och tillverknings-, gruv-, och mineralindustrin. Alla löner är timlöner. Övertidsersättning ingår inte.

TEC7
UNIVERSALPRODUKT TILL FOGNING, LIMNING OCH TÄTNING.
Tänk kvalitet, miljö och ekonomi.

Du hittar TEC7-produkterna i Bygg-, Järn- och Färgfackhandeln. Se återförsäljarlista på www.novatech.nu

RELEKTA Tlf 031-135490 NOVATECH

MP 18™ TRÅDLÖS HÖGTRYCKSFÄRGSPRUTA
Endast 5.900:- (ex. moms)

Greiff
svenska maskin ab
samt hos våra samarbetspartners.

Tel: 08-88 56 80 • Bolmensvägen 47 • 120 50 Årsta • www.greiffab.se

TIPSA
OSS!

tel: 08-728 49 79 • e-post: j.s@byggnadsarbetaren.se

De byggnadsarbetare som utförde takjobb under detta väderskydd i Västerhaninge utanför Stockholm, hade precis gått in för att fika när hela väderskyddet rasade.

ARBETSMILJÖVERKET/HÅKAN ANGELDAHL

Väderskydd får ställningar att rasa

■ Allt fler byggbolag använder väderskydd, vilket har lett till flera tillbud. Nu kommer särskilda regler för att undvika haverier. Bland annat regleras hur mycket snölast, vindlast och personlast ett väderskydd ska klara. Om företag använder väderskydd som inte uppfyller kraven, kan vite dömas ut. Dessutom regleras hur ett väderskydd som byggs ovanpå en ställning, ska dimensioneras.

– En ställning byggs normalt inte för att kunna ta lasten från ett väderskydd, säger Åke Norelius, byrådirektör vid Arbetsmiljöverket.

Det finns inga särskilda regler om väderskydd i dag.

– Det behövs riktlinjer. Väderskydd är mycket vanligare nu än för bara 5–10 år sedan. Bara i Stockholmsområdet har vi denna vinter haft tre haverier, säger Åke Norelius.

BYGGNADS

Byggnads Mälardalen söker ombudsman

Arbetsuppgifterna består av mättnings- och förhandlingsverksamhet inom olika avtalsområden.

Du som söker bör ha erfarenhet från arbeten enligt ovanstående samt intresse för, och kunskap om facklig/politiska frågor. Du ska även kunna arbeta självständigt under ansvar samt kunna uttrycka dig väl i tal och skrift.

Grundkunskaper i data är en merit. Sökande ska även vara beredd att arbeta med andra arbetsuppgifter som avdelningsstyrelsen beslutar om.

Vi förutsätter att du delar arbetarrörelsens värderingar.

Provanställning kommer att tillämpas. Tillgång till egen bil krävs i tjänsten. Lön enligt avtal. Tillträde efter överenskommelse.

Skriftlig ansökan med CV ska vara avdelningen tillhanda senast **2011-03-04** under adressen:

Byggnads Mälardalen
Box 1043
721 26 Västerås

Upplysningar om tjänsten lämnas av ordförande **Mats Engström 021-178709**. Kassör **Görgen Zilén 021-178711**.

GÅR BARA ATT GÖRA MED ARDEX!

Stamrenovera på fem dagar!

fler
exempel
ardex.se/unik

PÅ SÄKRA GRUNDER

08-556 315 50

Första dagen på jobbet – då dog han

Arbetsmiljöverket är nu klart med sin utredning om dödsolyckan i Frillesås där den 29-årige byggnadsarbetaren Josef Hajdik omkom efter ett fall på sex meter. Verket konstaterar flera allvarliga brister på arbetsplatsen.

Olyckan inträffade den 29 september förra året. Josef Hajdik från Slovakien dog efter ett fall på sex meter. Han arbetade på ett eternittak som gav vika och

föll ner på ett betonggolv. Skydd saknades. Vid olyckan pågick förberedelser för att sätta ett plåttak. Det gjordes genom att man fäste brickor som träreglar sedan skulle

fästas i. Därefter skulle plåtskivor skruvas i träreglarna.

Jörgen Conradsson, arbetsmiljöinspektör i Göteborg, har konstaterat flera allvarliga brister.

– Normalt ska man lägga upp skivor att gå på vid riskfyllda arbeten som detta. Det var självklart att taket inte skulle hålla. Samtidigt ska man ha personlig fallskyddsutrustning, säger han.

Arbetsmiljöverket är nu klar med sin utredning och har lämnat ärendet vidare till åklagare som får bestämma om man ska gå vidare i ärendet. Josef Hajdik var egenföretagare, men hade hyrts in av ett byggföretag. Olyckan inträffade den första dagen på arbetsplatsen, en timma och 55 minuter efter att de börjat jobba.

MARGITE FRANSSON

HALLÅ DÄR!

HANS TILLY

Byggnads ordförande, som i egenskap av valberedningens ordförande leder jakten på en ny LO-ledare.

Vad söker du hos en ny LO-ordförande?

– Det ska vara en utåtriktad

person som står upp för och företräder alla LO-förbund i alla olika sammanhang, inte minst politiska. Och som kan stå emot de vindar som blåser, för det är en utsatt position.

Vad finns det för stora utmaningar för den person som tar över som LO-ordförande 2012?

– Att stärka LO:s roll i samhällsdebatten. Och att få förbunden att agera enigt, inte minst i avtalsrörelsen.

Det har spekulerats om bland andra LO:s avtalssekreterare Per Bardh och Metallordföranden Stefan Löfven. Någon kommentar till de namnen?

– Nej, det kommer spekuleras mycket.

JENNY BERGGREN

100 ÅR AV INNOVATION!

Våra produkter ger dig snabbare arbetsmetoder, bättre ergonomi och arbeten som håller. Vi gör dig bättre helt enkelt.

FIX & FOG

Fix, fog och tätskikt för säkra och godkända badrum.

SPACKEL

Spackel för jämnare ytor med mindre efterbehandling.

LIM

Lim som förenklar ditt arbete.

FOG & TÄTNING

Fogar och tätningar som sparar energi och pengar.

Byggnads ska dela hus med fem andra fackförbund

Byggnads planerar redan att flytta från sina nya lokaler.

Byggnads, Målarna, Elektrikererna, Fastighets, Seko och Transport har beslutat att flytta alla sex förbundskontoren till samma adress. Där ska man samordna utvalda delar av ekonomi, personal och medlemservice. Orsaken är stora budgetunderskott, för Byggnads cirka 60 miljoner 2009.

Byggnads ordförande Hans Tilly tror att ändringarna för medlemmarna kommer att bli små.

– Förutom att vi förhoppningsvis kan få mer verksamhet och inte behöver höja medlemsavgiften.

Byggnads och Kommunal har precis byggt om sin gemensamma fastighet för nära 334 miljoner kronor. Hur tror du medlemmarna ser på att ni flyttar därifrån nu?

– Vi räknar med att detta är en investering i fastigheten.

– Vi räknar med att detta är en investering i fastigheten.

DANIEL JÄLMRÄTT/KANAL 5

De är de populäraste tv-snickarna

Johnnie Krigström och Mattias Särnholm i "Roomservice", Kanal 5, är de mest populära snickarna som bygger om folks hem i tv. Det visar en undersökning som Svensk Fastighetsförmedling har gjort.

Svensk Fastighetsförmedling har frågat drygt 1 700 svenskar om de kan tänka sig att låta ett tv-team renovera bostaden. 59

procent av de tillfrågade svarade ja, 26 procent svarade nej och 16 procent var osäkra. 27 procent av de tillfrågade angav tv-snickarna Johnnie och Mattias som sitt förstaval för vilken tv-hantverkare de helst vill ha hem. På andra plats kom TV4:s Martin Timell och som trea Anders Öfvergård, känd som "Arga snickaren" på Kanal 5.

Prisvärt boende året om

- * 20 min till Stockholm City
- * Bevakat område
- * Parkering vid stugan

Uppge "bygg" få 10 % rabatt på månadsboende gäller under 2011

flottsbro.se
info@flottsbro.se 08 - 535 327 00

BILDA DE

Bara för dig och dina arbetskamrater!

Välj Folksam-LO Pension. Du får dina pengar placerade i en generationsfond som anpassas efter din ålder, samtidigt som avgiften blir lägre.

Du får ett enkelt sparande och behöver inte själv vara aktiv och sköta placeringarna.

 Folksam-LO Pension

www.folo.nu | 020-414 414

80 procent av fondväljarna valde Folksam-LO Pension. Detta när privatanställda arbetare fick välja förvaltare för sin avtalspension.

**BYGGNADS
arbetaren**
AVSLÖJAR

Om du får ett jobberbjudande av mannen till höger: Tacka nej! På kort tid lyckades han bli utslängd från tre byggen, dra på sig miljonskulder hos staten och minst 28 företag och köra ett välskött företag med många anställda i botten. Här berättar vi historien om företagaren Robert Hellgren.

TEXT: PETER LEANDER

Jose Vanonis verksamhet gick omkull när Robert Hellgren inte betalade Joses fakturor.

FOTO: PETER LEANDER

FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON

Fredrik Viik och Ove Wretström jobbade åt Robert Hellgrens företag under renoveringen av Ellagårdsskolan i Täby. "Det värsta bygget jag varit på," menar Ove.

Så lurades de av

BYGGGSK

Robert Hellgren
FOTO: MARC FEMENIA

DE KRÄVER ROBERTS FÖRETAG PÅ PENGAR

Entreprenörer:	Krav (kr)
Haninge Maskinentreprenad	200 000
A-sprinkler	100 000
MK Contracting	150 000
Långbro Rörteknik	216 000
Akustik & Undertakhuset	430 000
NGA	15 000
DALUX	30 000–50 000
Juningers Måleri & dekoration	125 000
A-Golv	120 000
Aleron Kakel & Service	300 000
Hagalunds Plåtslageri	80 000
Samglas	140 000
Fogfria Ytor	32 000
Kungsfiskaren	345 000
Centralstäd Service	126 000
Solvo VVS & Isolering	167 000
Höglandstorgets Plåtslageri	217 000
Diamantteknik	65 000
BBD	330 000

Leverantörer:

K-Rauta	Skuld finns*
Optimera	286 000
Dahl Sverige VVS	95 000
Ahlsell	73 888
Würth	Skuld finns*
Hyreshuset	26 490
Big-Bag	15 000
Woody i Huddinge	160 000
Bröderna Johanssons träförädling	29 500

TOTALT: minst 3,7 miljoner kr

*Bekräftar skuld men vill inte avslöja beloppet

Utöver detta har 13 byggnadsarbetare lönekrav mot Robert Hellgrens företag.

OJAREN

Jose: "Han sa att pengarna var på väg, sen slutade han svara"

■ Jose Vanoni berättar att han aldrig fick betalt av Robert Hellgren för sitt arbete på bygget i Årsta:

"Jag fakturerade Robert Hellgren 370 000 kronor för jobbet i Årsta, men han betalade aldrig. Robert

Hellgren sa att han hade ont om pengar. Vi kom överens om att jag skulle sänka priset. Vi skrev ett kontrakt där Robert Hellgren lovade mig att betala. Men det kom inga pengar den gången heller. När jag ringde

honom sa han bara att pengarna var på väg, sen slutade han att svara i telefon. Eftersom jag aldrig fick mina pengar har jag fått stora skulder hos Kronofogden och Skatteverket. Skatteverket har även dragit in min F-skattsedel."

BYGGE: Ombyggnad av förskola i Årsta, Stockholm. **#1**

PERIOD: April–september 2009.

HUVUDENTREPRENÖR: Borgkärnan Holding AB.

BESTÄLLARE: Familjebostäder.

STORLEK: 15 347 000 kronor.

SETT I BACKSPEGELN KOM de första varningssignalerna tidigt. Joakim* och en kollega var i full fart med att riva ut en gammal kontorslokal i Årsta, som skulle byggas om till förskola. De var båda anställda på företaget Borgstaden AB, som drevs av en Robert Hellgren. Robert Hellgren stod även bakom huvudentreprenören Borgkärnan Holding AB, som hade kontraktet med beställaren Familjebostäder.

Joakim hade jobbat på bygget i Årsta i två veckor. Utanför på gården stod orange avfallssäckar, från företaget Big-Bag, fyllda till bristningsgränsen med rivmassor. Joakim hade ringt Big-Bag vid upprepade tillfällen, men ingen kom och hämtade säckarna. Till slut fick Joakim svaret att hans arbetsgivare, Robert Hellgren, inte hade betalat fakturorna.

På samma bygge i Årsta jobbar även Emil*. Emil är också anställd på Borgstaden men ingår i byggledningen. Hans arbetsuppgifter består bland annat av att granska fakturor. Emil har just avslutat ett telefonsamtal med betongleverantören Nettobetong, och en oroskänsla börjar växa sig allt starkare inom honom. Nettobetong tänker inte leverera något material till bygget i Årsta "så länge Robert Hellgren vägrar betala sina fakturor".

ROBERT HELLGREN ÄR EN byggföretagare som i början av 2009 sitter i sex styrelser. Ännu har inga av hans företag begärts i konkurs. Det enda som svärtar ner Borgkärnan Holding AB vid denna tidpunkt är en skuld till Skatteverket på nästan 200 000 kronor.

Joakim och hans arbetskompisar på Borgstaden är snabbt klara med rivningsarbetet och de första underentreprenörerna kommer till bygget. Allting flyter på bra tills kranföretaget går i taket över att de inte har

fått sina pengar. Joakim säger till krankillarna att ta kontakt med Robert Hellgren. Efter ett tag kommer kranföretaget tillbaka till bygget, med löfte från Robert Hellgren att pengarna är på väg. Men problemet med obetalda underentreprenörer kommer, under byggets gång, bara bli värre.

– I början betalade Robert Hellgren fakturorna, men sen började det hacka. Ju längre bygget pågick, desto större blev problemen, säger Emil.

EMIL BERÄTTAR HUR PENGARNA inte gick dit de skulle. Det konstiga var att de anställda på Borgstaden alltid fick betalt, medan underentreprenörerna bara fick småsummor av det de egentligen skulle ha.

I Emils jobb ingår det att kontrollera alla fakturor från underentreprenörer och leverantörer, och sedan skicka dem vidare till Robert Hellgren för utbetalning. Emil godkänner i stort sett varenda faktura, av den enkla anledning att de flesta är korrekta. Men när det kommer till utbetalningen tar det stopp.

När Emil frågar sin chef Robert Hellgren varför han inte har betalat skyller han på Familjebostäder och underentreprenörerna.

Parallellt med att underentreprenörerna skriker efter sina pengar börjar problemen med leverantörerna att göra sig alltmer påmind.

– I början hade vi ett avtal med K-Rauta. Det funkade en tid, tills byggmaterialet en dag slutade komma. Jag ringde dem och undrade vad som hade hänt. Jag fick svaret att de inte fått betalt, säger Joakim.

Joakim pratar med en person i byggledningen om problemet, som i sin tur tar kontakt med Robert Hellgren, men i stället för att betala K-Rauta byter Borgstaden leverantör till Fredells. Men efter kort tid utprepar sig problemet även där.

Fredells byts snabbt ut mot leverantören Optimera, som ersätts av Ahlsell och slutligen Würth. Byggnadsarbetaren har ringt samtliga leverantörer:

"Det handlar om någon form av bedrägeri", säger en handläggare på K-Rautas ekonomiavdelning. "Jag har varit i kontakt med Robert Hellgren om återbetalning. Han lovar och lovar men håller ingenting", säger en säljare på Optimera. På Woody i Huddinge, som

▲ **Ove Wretströms och Fredrik Viiks löner var sena varje månad. "Robert Hellgren är en skojarare och borde inte få vara verksam på marknaden", säger de.**

* Joakim och Emil heter egentligen något annat.

FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON

har krav på Borgstaden på 160 000 kronor, finns det en hel pärm tillägnad Robert Hellgren.

DEN 28 OKTOBER, mitt under pågående bygge, förlorar huvudentreprenören Borgkärnan Holding AB sin F-skattsedel. I Skatteverkets beslut står det att företaget har 2,2 miljoner kronor i skatteskulder. En siffra som i skrivande stund har stigit till nästan 8,4 miljoner kronor. Detta leder till att Familjebostäder, den 10 december, häver kontraktet med Borgkärnan Holding. Vid den tidpunkten har 16 underentreprenörer ekonomiska krav på Borgstaden AB. Trots den förlorade F-skattsedeln fortsätter Borgkärnan Holding att fakturera Familjebostäder nästan 900 000 kronor. Att fakturera utan F-skattsedel är ett lagbrott. Kort efter att Borgkärnan Holding förlorar sin F-

skattsedel begärs företaget i konkurs. Under bygget i Årsta köper Borgstaden AB byggföretaget S&Q-Bygg, där Robert Hellgren kliver in som vd. Hans första stora projekt med det nya företaget blir renoveringen av Alceahuset i Åkersberga.

BYGGE: Renovering av Alceahuset i Åkersberga.
PERIOD: December 2009 till April 2010.
HUVUDENTREPRENÖR: S&Q-Bygg.
BESTÄLLARE: Österåker kommun.
STORLEK: 3 800 000 kronor.

#2

– **DET FUNKADE INTE PÅ** arbetsplatsen. Underentreprenörerna dök inte upp, vilket visade sig bero på att de inte fick betalt. Byggmaterialet kom inte. ▶

”Fick ingen lön på sommaren”

■ Joakim* som arbetade på Borgstaden berättar om hur han drab-

bades när lönerna uteblev förra sommaren: ”Tack och lov hade jag kompisar som jag kunde låna av. Man var ju tvungen att betala banken för lånet på huset. Jag och min familj levde dag för dag. Det blev ingen semester direkt. Allt som allt lånade jag 15 000 kronor. Efter semestern var folk väldigt förbannade. Robert Hellgrens bror och en annan person kom till arbetsplatsen och förklarade att pengarna skulle komma. Robert Hellgren däremot visade sig inte.”

* Joakim heter egentligen något annat.

”Till slut blev det ohållbart”

■ En hantverkare på S&Q-Bygg berättar om hur omöjligt det var att få ut material till byggarbetsplatserna:

”Man fick tanka slattar lite här och där eftersom våra företagskort var tomma. Robert Hellgren gav oss i stället kontanter. Det var ju inte så kul att gå omkring som en levande bankomat. Men pengarna räckte ändå inte. Hade jag en femhundra tankade jag för två hundra, resten gick till byggmaterial, eftersom det var byggena som i slutändan betalade lönerna till killarna. Till slut blev det ohållbart. Vi fick inte ut någonting från leverantörerna, så jag sa upp mig.

▶ Tidsplanerna brast och hela bygget sackade efter. Till slut var det bara skönt att bli av med S&Q-Bygg.

Barbro Änges, projektansvarig på det kommunala fastighetsbolaget Armada Kommunfastigheter i Åkersberga, minns kontakterna med Robert Hellgren och S&Q-Bygg med uppgivenhet.

DEN 18 SEPTEMBER 2009 kliver Robert Hellgren in som vd på S&Q-Bygg. S&Q-Bygg är då ett företag med trogna kunder, stabil ekonomi och bra referenser. Något som snart kommer att förändras. Flera byggnadsarbetare som vi talat med minns det första mötet med sin nya chef, Robert Hellgren, så här:

– Robert Hellgren kom in på kontoret. Det första han sa var ”cash is king. Från och med nu handlar vi med kontanter. Jag litar inte på bankerna”, berättar en byggnadsarbetare som var med på mötet.

Därefter får de anställda kontanter varje gång de ska köpa byggmaterial eller tanka bilen. Byggnadsarbetare vi talat med berättar att de ibland kunde ha upp till 20 000 kronor i kontanter på sig.

S&Q-Bygg vinner en upphandling med Österåker kommuns fastighetsbolag Armada. Kontraktet gäller

en renovering av den gamla sjukhusbyggnaden Alceahuset i stadsdelen Åkersberga. Bygget drar i gång vid årsskiftet 2009/2010.

Ove Wästerlund är anställd på Borgstaden AB och arbetar som platschef på Alceahuset. Liksom i Årsta har Robert Hellgren även denna gång tagit in sitt företag Borgstaden AB som underentreprenör.

– Det tog mig sex dagar att förstå att det här bygget skulle gå käpprätt åt helvete, säger Ove Wästerlund.

Det som får honom att reagera är Robert Hellgrens ekonomiska kalkyler.

– Robert Hellgrens hela idé går ut på att vid upphandlingar lägga sig långt under alla andra, och sen tjäna pengar på påhittade extraarbeten, säger Ove Wästerlund.

Robert Hellgrens anbud är så lågt att en konsult kopplad till kommunen ringer upp honom inför bygget och dubbelkollar att priset verkligen stämmer. Robert Hellgren svarar att allt är under kontroll.

OVE WÄSTERLUND BERÄTTAR om möten mellan S&Q-Bygg och beställaren, där man stämde av vad som hade byggts och hur mycket pengar S&Q-

FOTO: MAGNUS LIAM KARLSSON

◀ Borgstaden AB förlorade F-skattsedeln i april 2010. Robert Hellgrens företag har fått F-skattsedeln indragen fem gånger.

Bygg skulle få för det dittills utförda arbetet. Enligt Ove Wästerlund ville Robert Hellgren alltid ha mer pengar än vad som stod i överenskommelsen.

– Vid ett byggmöte bad han om en miljon, vilket var alldeles för mycket. Men kommunen var stenhård. Deras representant tog fram arbetsplanen och bara pekade: ”här ligger du efter, och här och här”.

NÄR KALKYLERNA SPRICKER och kommunen inte betalar de påstådda extraarbetena hamnar bygget på efterkälken. Byggnadsarbetarnas löner blir försenade, vilket leder till att hantverkarna en dag sätter sig i boden och vägrar arbeta.

– Vi hade inte fått lönen den 25:e och vårt jobb är inte någon hobby. Vi satte oss i boden tills Robert Hellgren hade betalat våra löner, berättar snickaren Keijo Viik.

I slutet på februari säger Ove Wästerlund upp sig från Borgstaden AB. Kort därefter river Armada kommunfastigheter kontraktet med S&Q-Bygg. Robert Hellgren har återigen blivit utslängd från en byggarbetsplats. ▶

”Inget brott att ha skatteskulder”

■ **PIA BERGMAN** arbetar som Rikssamordnare på Skatteverket och är specialiserad på ekonomisk brottslighet.

Hur kan Robert Hellgren få hålla på så här?

– Han lämnar många företag innan de går i konkurs. Då smittas han inte personligen av konkurserna. Det finns väldigt få grunder att neka någon F-skatt i Sverige. För att neka F-skatt ska man ha missbrukat den, vara dömd för ekonomisk brottslighet och ha stora skatteskulder. Jag tror visserligen att han är där i dag. Han ska inte kunna kliva in en ny styrelse.

Hans företag har förlorat fem stycken F-skattsedlar och har runt nio miljoner kronor i skatteskulder. Varför har inte Skatteverket stoppat honom tidigare?

– För att kunna stoppa en person från att bilda nya företag måste Skatteverket först bli uppmärksam på personen. I flera fall har han hoppat av styrelsen innan företaget satts i konkurs. Då dyker han inte upp på vår radar. För att vi ska kunna hitta en sådan person måste vi titta på vilka som satt i styrelsen före konkursen och det är ett tidskrävande och kostsamt arbete.

Gör ni verkligen allt ni kan för att stoppa företagare som Robert Hellgren?

– Skatteverket är väldigt bra på att ge F-skattsedlar. Men nu kommer vi att granska dem som har fått F-skattsedel hårdare, sköter man sig? Av integritetsskäl får vi inte samköra våra register med andra myndigheters. Det utnyttjas av buset.

Varför får han inte näringsförbud?

– Konkurer i sig ger inte näringsförbud. Det är så att säga inte kriminellt att göra en dålig affär. Att ha skatteskulder är heller inget brott. Det blir ett brott först om en åklagare kan bevisa att företagaren medvetet undanhållit pengar från Skatteverket.

Är han extrem?

– Ja, det kan man säga. Oftast brukar såna här personer nöja sig med att blåsa staten på pengar. Men den här killen verkar även blåsa sina underentreprenörer och leverantörer, sådant sprider sig väldigt snabbt. Det är kortsiktigt tänkt.

Om du ville stoppa honom, vad skulle du göra då?

– Han tycks använda sig av målvakter. Det finns en lag som förbjuder målvakter. Då får de personer som skyddar honom ta konsekvenserna tills de inte längre är beredda att ställa upp.

NÄSTA SIDA
**Intervju
med Robert
Hellgren**

BYGGE: Renovering av Ellagårdsskolan i Täby.**PERIOD:** Januari-juli 2010.**HUVUDENTREPRENÖR:** S&Q-Bygg AB.**BESTÄLLARE:** Täby kommun.**STORLEK:** 9 100 000 kronor.

#3

▶ **PARALLELLT MED BYGGET** i Åkersberga vinner S&Q-Bygg en upphandling med Täby kommun. Ellagårdsskolan, som brandhärjats, ska renoveras. Men bygget i Täby förvandlas snart till rena mardrömmen.

– Jag har aldrig varit med om ett sämre skött bygge, säger Ove Wretström, som var lagbas på bygget i Täby.

Underentreprenörer påstår att de inte får betalt, leverantörer håller inne byggleveranser och de anställdas löner sackar efter rejält. Till slut blir problemen så stora att bygget står stilla i två månader.

– Vi fick inget material. De bytte leverantörer hela tiden, men till slut sa det stopp, säger Ove Wretström.

Mitt i allt detta förlorar Borgstaden AB, som även här anlitas som underentreprenör, sin F-skattsedel. Två månader senare ryker även S&Q-Byggs F-skattsedel. Tillsammans har de bägge företagen, som drivs av Robert Hellgren, skulder till skatteverket på 2,5 miljoner kronor. När detta når Täby kommun häver man kontraktet med S&Q-bygg. Trots den indragna F-skattsedeln fortsätter S&Q-Bygg att fakturera Täby kommun, på totalt 1,1 miljoner kronor.

TVÅ BYGGNADSRARBETARE, anställda på företaget, vittnar om hur Robert Hellgren vid flera tillfällen säger att han ska skicka Hells Angels på Täby kommun, för att driva in pengarna. Att Robert Hellgren har kontakter inom Hells Angels går inte att bevisa. Men efter att kommunen hävt kontraktet med S&Q-Bygg riktas ett flertal hot mot olika kommundienst-

En bild från renoveringen av Ellagårdsskolan. Ove Wretström och Fredrik Viik menar att bygget var ett fullständigt kaos.

män. Men inga hot går att spåra till Robert Hellgren.

När det blir sommar slutar Robert Hellgrens företag att betala ut löner till sina anställda. Under hösten 2010 blir de anställda på S&Q-Bygg och Borgstaden AB uppsagda på grund av arbetsbrist. Den 13 januari 2011 beslutar Solna tingsrätt att S&Q-Bygg ska försättas i konkurs. I dagsläget har 13 byggnadsarbetare lönekrav på företaget.

INTERVJU MED ROBERT HELLGREN

”Det är förtal och ren lögn”

Väldigt många anser sig ha blivit lurade av dig, du är bannlyst hos flera byggleverantörer, fem av dina företag har förlorat F-skattsedeln, dina företag har flera miljoner kronor i skatteskulder, din kommentar?

– Många av mina företag har gått i konkurs. Leverantörer och underentreprenörer har förlorat

rat pengar, liksom vi. Bolagen har förlorat F-skattsedeln, det är ett konstaterande.

Varför har du blivit utslängd från tre byggen?

– Vi klev in, glada i hågen, på entreprenaden i Täby. Vi trodde i vår enfald att nu skulle vi få rätsida på våra verksamheter. Då ringer personer från Åkers-

berga, som inte har med projektet att göra, till dessa beställare.

Är det så konstigt? Armada i Åkersberga är väldigt missnöjda med jobbet ni gjorde åt dem.

– Det är möjligt att vi är bannlysta i branschen. Varje entreprenad har strulat, då börjar man ju ifrågasätta sig själv. Vad gör vi för fel?

Vad är svaret på den frågan?

EPILOG

INOM LOPPET AV UNGEFÄR TVÅ år har Robert Hellgrens företag förlorat fem F-skattsedlar, blivit utsparkade från tre byggen, ett tjugotal underentreprenörer anser sig lurade på pengar av honom. Han är så gott som svartlistad hos de flesta av Stockholms större byggleverantörer. S&Q-Bygg, ett företag som, innan Robert Hellgren blev vd, omsatte flera miljoner kro-

nor, går i graven drygt ett år efter att han blir vd. Men innan S&Q-Bygg försätts i konkurs lämnar Robert Hellgren företaget. Ett mönster som går igen från de flesta företag som Robert Hellgren varit inblandad i.

I november 2010 går hans mamma och pappa in som ägare i ett företag vid namn Trendhus i Scandinavia AB. Men när Byggnadsarbetaren ringer upp den tidigare ägaren, som sålt företaget, säger han att affären gjordes upp med en man vid namn Robert Hellgren. ●

– Hade jag svaret på det skulle jag vara nära Nobelpriset i ekonomi.

Dina företag har förlorat F-skattsdeln fem gånger, hur kommer det sig?

– Förlorar man F-skattsdeln en gång smittar det ner det nya bolaget.

Ett av dina företag fakturerade Täby kommun åtta gånger efter att F-skattsdeln dragits in, varför då?

– Det är ingenting jag känner till. Har du blivit av med F-skattsdeln ska du inte ha nått F-skattnummer på fakturorna.

Till Familjebostäder skickade ni 18 fakturor

på 900 000 kronor.

– Det ska inte ha utgått några fakturor. Inte vad jag känner till.

Du lämnar flera av dina bolag innan de går i konkurs, varför då?

– Det stämmer inte. Vi är kvar länge i företagen. Sen från min sida har jag sagt att jag vänder kapitel. Jag är trött på den här smutskastningen som har pågått mot mig personligen.

Vad har du för kopplingar till Hells Angels?

– Jag? Jag känner inga i Hells Angels.

Jag har pratat med tre anställda på S&Q-Bygg som har hört dig säga att du ska skicka

Hells Angels på Täby kommun.

– Det är förtal och ren lögn.

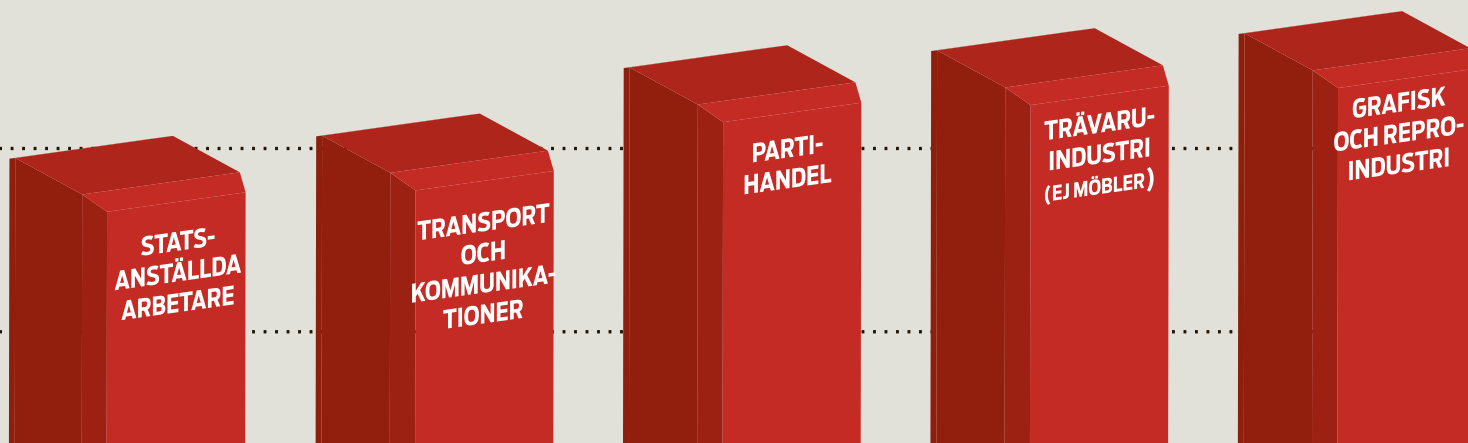
Du anklagas för att försöka ta ut pengar för ogiltiga extratillägg och att du lägger dig orimligt lågt vid upphandlingar, kommentar?

– Beträffande Alcea gjorde vi klara och tydliga redovisningar, där varje post går att återfinna i byggbeskrivningen. Att beställaren skulle betala mer för en utförd prestation har vi inte varit med om. Under 2009, 2010 har vi förlorat fler anbud än vi vunnit. I flera av de vi förlorat har vinnaren legat avsevärt under vårt bud.

PETER LEANDER

GRATTIS, NI ÄR LO:S

GENOMSNITTLÖN PER MÅNAD FÖR LO-ARBETARE 2009

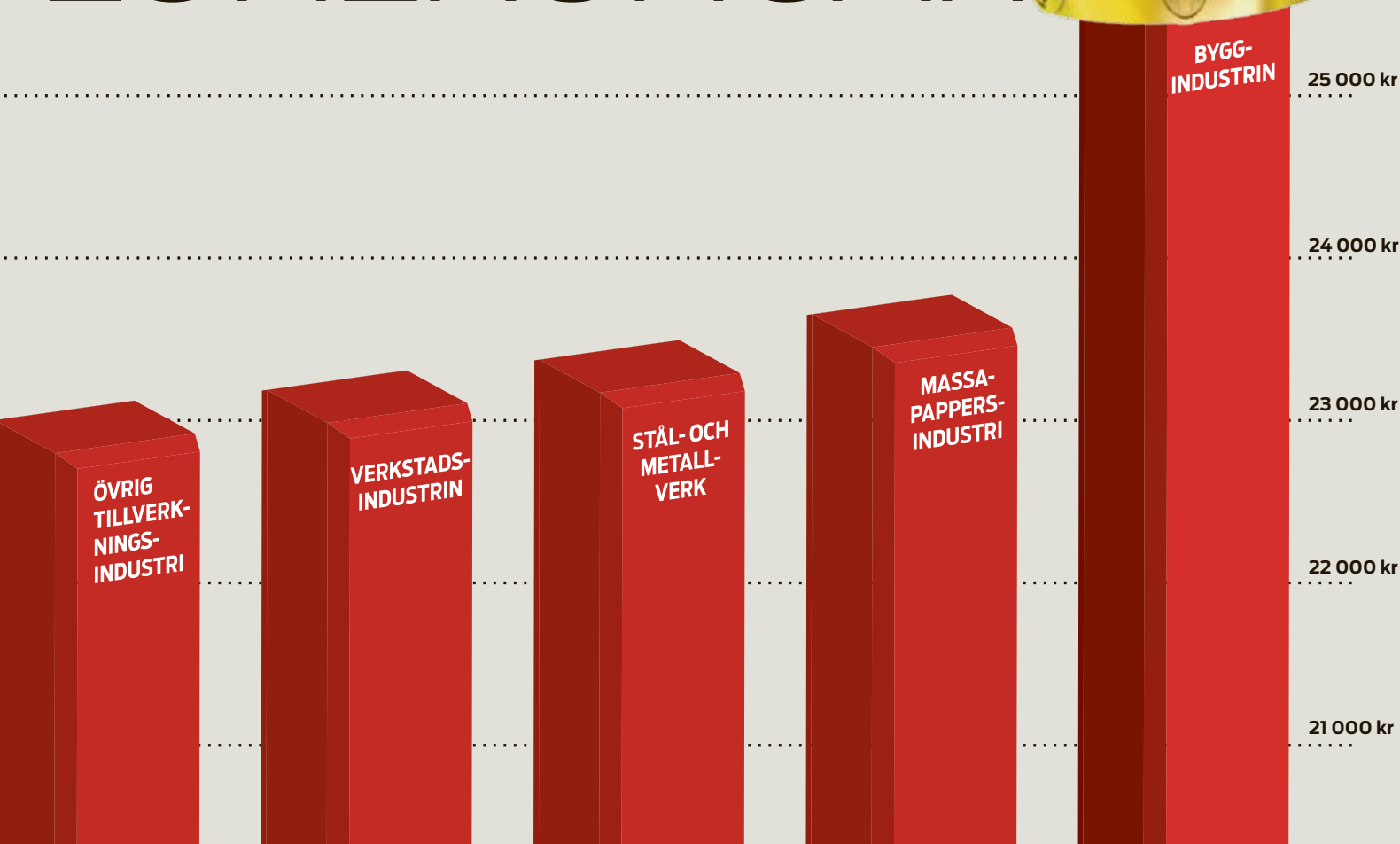
Kolla här, byggjobbare. Med ett lönesnitt på 26 200 kronor i månaden tillhör ni det vinnande laget. En färsk rapport från LO visar att ni toppar löneligan för landets arbetare. **TEXT:** CENNETH NIKLASSON **GRAFIK:** PETER ÖNNESTAM

OM DU VILL HA ETT ARBETARJOBB och samtidigt tjäna hyfsat med pengar bör du tänka på följande: Sök dig till den privata sektorn och se till att vara född till man. Med andra ord: Bli byggnadsarbetare. Som syns tydligt på grafiken här intill ligger arbetare inom byggindustrin högst upp i LO:s lönestatistik, med en månadslön på 26 200 kronor. Siffran finns att läsa i LO:s skrift "Lönerapport 2010".

Placeringen är inte oväntad. Byggnadsarbetarna brukar lägga beslag på förstaplatsen, medan mer kvinnoorienterade yrken vanligen återfinns i botten-skiktet. Nästa grupp, anställda inom massa- och pappersindustri, har en genomsnittslön på 23 900 kronor och på tredje plats hamnar stål- och metallarbetare, som tjänar 23 600 kronor. Snittet för hela LO-gruppen hamnade på 21 900 kronor. I botten placerade sig

NÄSTA SIDA
... men de
tjänar mer

LÖNEKUNINGAR

kommunanställda arbetare inom skolvärlden med en snittlön på 19 600 kronor.

HUR TILLFÖRLITLIG ÄR DÅ denna statistik? Enligt utredaren Mats Larsson på Arbetslivsenheten på LO finns det främst en felkälla som kan påverka och det handlar om att vissa lönekomponenter som till exempel obekväma arbetstid, skiftgång och övertid inte ingår i statistiken.

– Flera av de här faktorerna är inte så vanliga i byggbranschen, men för de sektorerna som har ett stort inslag av dessa så uppskattar jag att de kan påverka månadslönen med mellan 10 och 20 procent, säger Mats Larsson.

I bästa fall kommer någon av dessa grupper upp

**Kvinnornas
medellön är
88 procents
av männens.**

till en nivå i trakten av lönerna som gäller för byggnadsarbetarna. Men dessa tjänar sina pengar utan att alltför ofta behöva jobba helger och nätter.

NÄR DET GÄLLER SKILLNADEN mellan den privata och offentliga sektorn så drar de som arbetar inom det privata det längsta strået när det gäller lönen. De tjänade i snitt 2 400 kronor mer varje månad under 2009. Det finns fortfarande skillnader i lön beroende på kön. Men det går åt rätt håll och skillnaden har minskat något under året.

Fortfarande gäller dock följande: Bland arbetare som helhet låg kvinnornas medellön på 88 procent av männens – en skillnad på 2 800 kronor före skatt varje månad. ●

... men ni har långt kvar till

Nöjd med din lön? Inte? Vid nästa löneförhandling kan det i så fall vara värt att påpeka att gubbarna och gummorna på kontoret förmodligen tjänar nästan 7 000 kronor mer än du varje månad. Det visar LO:s lönerapport.

”Under de senaste femton åren har löneskillnaderna mellan de båda grupperna ökat dramatiskt.”

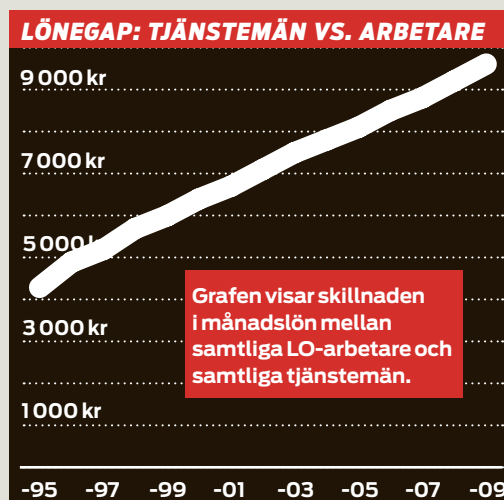
DE ARBETAR TÄTT tillsammans i ur och skur och är helt beroende av varandra för att landets byggen ska bli klara. Men det skiljer mycket i lön. Arbetarna på bygget tjänade i snitt 26 200 kronor i månaden, tjänstemännen 33 100, en skillnad på 6 900 kronor. Men relativt sätt ligger tjänstemännen i byggsektorn betydligt sämre till än byggnadsarbetarna. Medan byggnadsarbetarna ligger i topp på arbetarlistan så hamnar platschefer, utsättare med flera mer i mittensiktet bland tjänstemännen.

Snittet för samtliga arbetare under 2009 var 21 900 kronor per månad. Tjänstemännen hamnade på 31 500 kronor, vilket är en skillnad på 44 procent. Under de senaste femton åren har löneskillnaderna mellan

de båda grupperna ökat dramatiskt. Som ni kan se i diagrammet intill så har avståndet i kronor ökat från 4 300 kronor per månad till 9 600 kronor. I procent innebär det att gapet ökat från 35 till 44 procent.

Lönerapporten från LO visar trots utvecklingen på ett trendbrott för åren 2007 till 2009. Arbetarna har under den perioden fått något högre löneökningar i procent räknat jämfört med tjänstemännen. 11,6 procent upp för arbetarna mot 11,5 för tjänstemännen. Men det hjälpte föga då det faktiska utslaget i kronor blev 2 280 per månad för arbetare och 3 260 för tjänstemännen som alltså

utökade avståndet med 980 kronor trots lägre procentpåslag. ●

HALLÅ DÄR!

JANNE ERIKSSON

■ 50 år och vvs-montör på Oppunda VVS. Lön: 162 kr/tim.

● Byggnadsarbetarna har bäst löner av alla arbetare. Får du ofta höra att hantverkare tjänar för bra?

– Nej, det kan jag inte säga. För min egen del vet de flesta att jag går på timlön och vet att jag ligger lite lägre, men de som arbetar på ackord får nog en del gliringar ibland.

● Tjänstemännen på byggena drar in betydligt mer per månad. Tycker du att det är rättvist?

– Det tycker jag inte. Skillnaden ska inte vara så stor. Visst, de kanske har en annan ställning och har mer ansvar på papperet, men det är inget som jag märker i verkligheten. Vi vanliga arbetare tar minst lika stort ansvar. En viss skillnad ska det ändå vara så att de arbetare som vill gå vidare och göra karriär ska känna att de får lite bättre betalt om de tar steget över till andra sidan.

● Varför har lönegapet mellan arbetare och tjänstemän ökat 15 år i rad?

– De är nog duktigare på att prata upp lönen. Tycker vi på bygget tappat en del där. Sedan har tjänstemännen individuella löner, vilket gör att alla tar större ansvar för sin egen lön. Jag vill däremot inte att vi vanliga arbetare ska gå över till individuella löner – då tror jag vi skulle tappa i styrka.

■ Hur ska gapet minskas?

– Det är en svår fråga. Jag vet inte, men vi kanske måste bli tuffare tillsammans.

slipsarna

Tjänstemäni bygg-
sektorn: 33 100 kr/mån.

Byggnadsarbetare:
26 200 kr/mån.

TÄVLING ▶

SM

I HAMMER THE NAIL

”Skynda, skynda!” som Gunde brukar säga. Nu är det bara några dagar kvar av SM i Hammer the Nail – vårt roliga webbspel. Klicka in på www.byggnadsarbetaren.se och spela och slå rekord. Här är aktuell ledartavla av resultat som anmälts till p.o@byggnadsarbetaren.se (3/2):

Plac	Namn	Ålder	Yrke	Poäng
1.	Martin Johansson	19	snickarelev	69 990
2.	Fredrik Bergström	17	snickarelev	62 671
3.	Jimmi Diaz Tholander	19	snickarlärning	59 177
4.	Calle Pettersson	27	snickare	31 044
5.	Jesper Wilnerson	22	snickarlärning	29 370

För uppdaterad ledartavla, klicka på tävlingspuffen på vår webbplats. Där står också allt om tävlingsvillkoren. Följ dramatiken in i det sista. **Ni har till och med den 14 februari att slå rekord.** Lycka till!

**Vinn
hammare
från Hultafors**

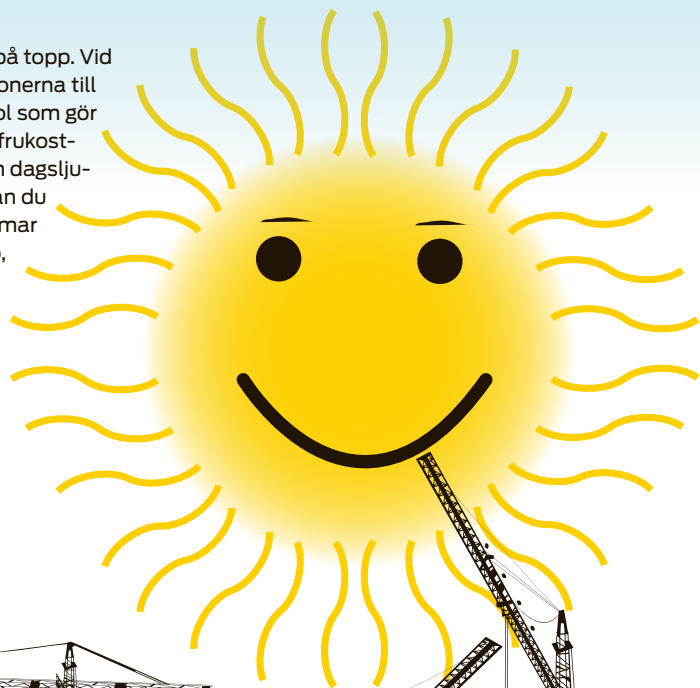
1:a pris: Hultaforshammare TC 16 XL + SM-pokal + 2 dubbeltrisslotter + 1 t-shirt.
2:a – 5:e pris: Hultaforshammare TC 16 XL.

MORGONEN:

■ Någonstans mellan 06.45 och 07.00 börjar de flesta byggnadsarbetare sin arbetsdag. Människan fungerar oftast ganska dåligt vid den tiden. Hormonet melatonin, som på kvällarna hjälper dig att sova, finns fortfarande kvar i kroppen och gör dig seg. Så här års är det dessutom mörkt under tidiga morgnar, vilket gör det ännu svårare för kroppen att pigga till. Faktum är att forskarna kunnat visa på en förhöjd risk för olyckor på grund av morgontrötthet. Stelheten i kroppen gör också att du blir mer känslig för skador.

FÖRMIDDAGEN:

■ Här står de flesta människor på topp. Vid nio, halvtio dämpas sömnhormonerna till förmån för adrenalin och kortisol som gör dig pigg. Du får i dig näring från frukost-rasten, kroppsvärmen stiger och dagsljuset ger dig en extra skjuts. Nu kan du jobba på ganska bra ett par timmar framåt. Har du riktigt tungt jobb, ta om möjligt små mikropauser med jämna mellanrum.

Då jobbar du bäst –

Hatar du också att jobba på morgnarna, men är stark som en ox framåt förmiddagen? Det är helt normalt. Med hjälp av sömn- och stressforskaren Arne Lowden har vi kartlagt när på dagen du står på topp på bygget.

TEXT: JOHAN SJÖHOLM **ILLUSTRATION:** FOTOLIA, PETER ÖNNESTAM

MAN KAN INTE ALLTID VARA PÅ TOPP. Är det någon som vet det så är det Arne Lowden, sömn- och stressforskare. Han och hans kolleger har jobbat i årtal med att kartlägga hur våra hjärnor och kroppar fungerar under dygnets olika timmar. Inte minst under den tid vi tillbringar på jobbet.

Och dygnsrytmen påverkar oss mer än vad vi kanske tror. Vår förmåga att prestera bra på jobbet under olika tider, hänger starkt ihop med både

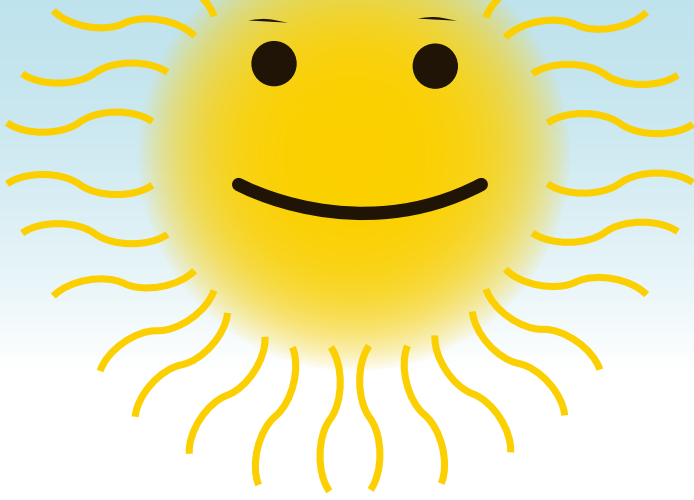

Arne Lowden.

genetiska förutsättningar och hur vi sköter vår kost och sömn.

Bredvid solarna här ovanför kan du kolla in när och varför under arbetsdagen som du funkade bäst och när du funkade som sämst.

– Framför allt är det tidiga morgnar som kroppen inte kommit i gång ännu. För många beror det på att det är svårt att komma i säng på kvällen, av sociala skäl. En felaktig dygnsrytm kan också göra att du har

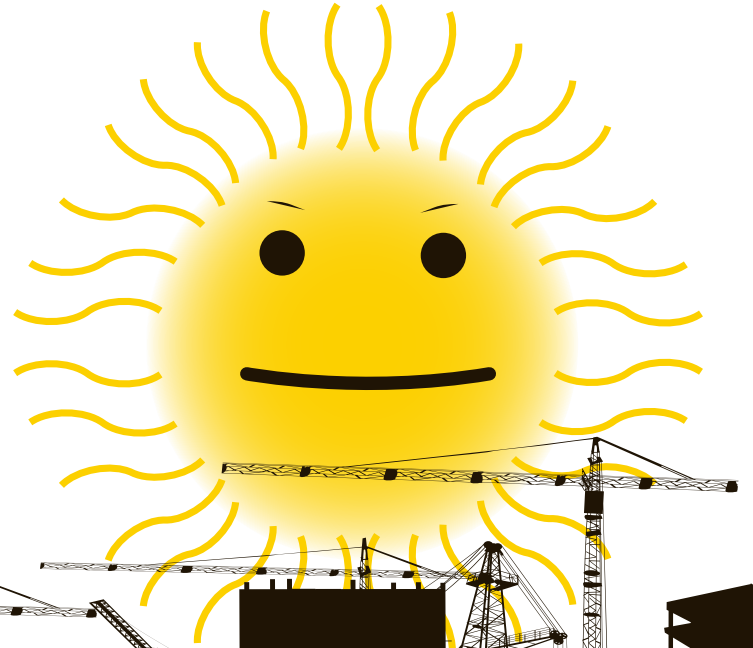

SEN EFTERMIDDAG

■ Sista arbetstimmen, när skymningen kommer och ljuset minskar i styrka, behöver du förmodligen anstränga dig lite mer än mitt på dagen för att inte tappa i prestation. Den riktiga kvällströttheten kommer däremot för de allra flesta först senare på kvällen. Men om du har sovit dåligt några dagar, kan det vara idé att ta en tupplur, precis när du kommit hem från jobbet. (Om familjesituationen tillåter.)

TIDIG EFTERMIDDAG:

■ Vilan under lunchrasten gör dig piggare. Har du en halvtimme mitt på dagen så är det viktigt att den går åt till just att vila och att tillföra ny näring. Men effekten blir inte lika positiv som efter frukostrasten. Räkna med en liten efterlunchdipp. Den beror till viss del på dygnsrytmen. Du som äter ditt kraftigaste mål mat mitt på dagen tvingas också lägga en del energi på att smälta och omsätta maten, vilket också gör dig lite slöare. Särskilt du som kommit upp lite i ålder känner av eftermiddagsdippen.

och sämst

NÄTFRÅGAN
Hur är ditt
morgon-
humör?

www.byggnadsarbetaren.se

svårt att sova, att du inte blir tillräckligt sömning, säger Arne Lowden.

Känner du igen dig? Inte?

Det finns naturligtvis individuella skillnader, morgonmänniskor och kvällsmänniskor verkar existera. Kanske har naturen haft en tanke med att göra vissa av oss till nattugglor:

– Det har säkert funnits någon funktion med att vi har haft den här variationen sedan urminnes tider. Att det kanske var bra att någon kunde hålla vakt, medan man hade ett gäng som kunde sova som grisar, säger Arne Lowden.

Men för de allra flesta gäller ändå att förmiddagens ljusa timmar är de timmar som vi presterar bäst.

Kanske något att tänka på nästa gång du planerar din arbetsdag. ●

5

SÄTT ATT BLI EN BÄTTRE MORGONMÄNNISKA

■ Om möjligt, varva ner och kom i säng på kvällarna.

■ Se till att få i dig näring före arbetet. Fysiskt arbete kräver mat. Att jobba de två första timmarna på bara kaffe är inte bra.

■ Lider du av sömnbrist, försök få till en tupplur under tidiga kvällen.

■ Försök i möjligaste mån hålla dygnsrytmen även på helgen. Sena kvällar på fredag och lördag, står dig dyrt måndag morgon.

■ Är du lärling och hatar morgnar? Lugn, det blir bättre med åren. Tidiga morgnar passar oftast äldre människor bättre än yngre.

Här får 1800-tals

En tillbyggnad på 700 kvadratmeter ska fästas vid den gamla, k-märkta 1800-talsteatern i Karlstad. Men tiden är knapp och utrymmet trångt för de många byggjobbarna. Ett löneavtal, där flera yrkesgrupper tjänar lika mycket, ska öka samarbetet på arbetsplatsen.

TEXT: KATARINA CONNHEIM FOTO: LARS HEDELIN

När var du på teater senast?

PETER NILSSON, 23, SNICKARE, ÅRJÄNG:

- Jag var på bygdespelsteater i Blomskog i Årjängs kommun, i somras. Jag såg "Amerikabrevet". Det var duktiga skådespelare, trots att det var amatörer.

THOMAS CARLSSON, 57, SNICKARE, KOPPOM:

- I början av november var jag på parkteatern i Örebro och såg "Hjalmar on Broadway". Det var Peter Flack som regisserade. Jag åker till Örebro lite då och då. Det är bra avstånd, cirka två timmar. Men det ska vara fars och komedi.

PETER FAGERÅNG, 46, PLÅTSLAGARE, KIL:

- Jag har aldrig varit på teater. Det är inte min grej. Jag har inget intresse för sådant. Jag håller på med fiske i Vänern.

KARLSTAD, JANUARI. Klarälven är isbelagd. Strax före Västerbron står Karl IX, stadens grundare, staty. Efter en kort promenad över bron nås den vitputsade byggnaden, Karlstads teater, med de blå NCC-bodarna framför. Bakom syns den nya delen, som är inplastad. Det är kallt och flera minusgrader.

Ute i kylan arbetar snickarna Peter Nilsson och Thomas Carlsson på ställningar längs fasaden. Kraftiga hammarslag hörs när Peter Nilsson spikar fast brädorna på fasaden. Snickaren Thomas Carlsson ligger på knä på ställningen, mäter och drar ett streck med pennan.

De håller på att göra underarbetet till den stående träpanel som ska bli en vitmålad träfasad som ska likna Värmlandsskogarna. Utbyggnaden ska smälta ihop med den gamla vitputsade teatern.

Men allting är runt och för snickarna är det besvärligt att komma åt.

- Ställningen är i vägen, men det går alltid, konstaterar Peter Nilsson.

Thomas Carlsson och Peter Nilsson har arbetat på teaterbygget sedan i november förra året. Då hade bygget var i gång i några månader, sedan i maj.

Egentligen skulle byggstarten varit betydligt tidigare, men på grund av sättningar och rörelser i marken gick det inte att bygga en källare.

Det blev omprojektering och byggstarten sköts upp några månader. Under tre månader i höstas arbetade byggnadsarbetarna skift för att allt ska vara klart till mitten av april då teatern återinvigs.

- Det är alltid bråttom. Man blir nästan immun mot det, säger Thomas.

Inne i det inplastade tältet hålls värmen bra och ytterkläderna åker av ganska snart. I en av de

Karlstads teaters fasad.

teatern nytt liv

Lagbasen Tomas Thomasson blickar ut över teaterbygget i Karlstad och minns när han i sin ungdom gick på bio i de tjugiga lokalerna. När om- och utbyggnaden är klar kommer det mestadels att sjungas opera på Karlstads teater.

ARBETSPLATS: KARLSTADS TEATER

VAD BYGGS?

■ En om- och tillbyggnad av Karlstads teater. Delen som byggs ut är på 700 kvadratmeter, i tre våningar.

VEM BYGGER?

■ NCC är huvudentreprenör.

VAD KOSTAR DET?

■ Budgetkostnaden ligger på 60 miljoner kronor, men totalkostnaden kommer att bli ytterligare några miljoner. Bara scentekniken har kostat 10 miljoner kronor.

VEM ÄR BESTÄLLARE?

■ Karlstads kommun.

HUR MÅNGA ANSTÄLLDA?

■ Just nu arbetar 50 byggnadsarbetare med underentreprenörer på arbetsplatsen. Som mest har 70 byggnadsarbetare arbetat där.

VAD TJÄNAR ARBETARNA?

■ 177,75 kronor per timme vid senaste mätningen. Lönen är ett blandackord (ackord och resultatlönesystem).

Bo Lindquist är teatersnickare och arbetar för Wermland Opera. Just nu håller han på med inredningsdekor, bland annat en snurrscen, till den första operaföreställningen som ska visas när teatern återinvigs i april.

Ronald Johansson pendlar från Nordmark, som ligger åtta mil norr om Karlstad, till sin arbetsplats varje dag. Han har arbetat som snickare i 30 år.

▶ blivande sminklogerna, i den gamla delen av teatern, håller vvs-lärlingen Johan Persson på att lyfta ett handfat på plats. Vvs-montören Ronnie Boström skruvar fast det. Han har arbetat på arbetsplatsen sedan i augusti.

– Det har varit full fart hela tiden, säger Ronnie Boström.

Han berättar att han har lagt nytt värme- och nytt tappvattensystem. I den gamla delen är det totalrenoveringar som har gjorts.

– Det gamla ska bli som nytt, förklarar han.

MED FÖRGYLLED STUCKATUR, änglamålningen i taket, röda sammetsstolar och en magnifik förgylld ljuskrona i salongen är Karlstads teater sinnebilden för en gammaldags teater som byggdes för över hundra år sedan. Ett tag användes teatern som biograf.

– Jag gick på bio här i 20-årsåldern, minns lagbasen Tomas Thomasson.

Numera är det Wermland Operan som använder teatern flitigt.

En utbyggnad har diskuterats sedan början av 1990-talet. Till slut blev arbetsförhållandena så dåliga för skådespelare och musiker att en utbyggnad blev ett måste. Närmare 700 kvadratmeter yta, med tre våningar ska bli nya personalutrymmen, toaletter och förråd.

Men även den gamla delen har renoverats. Efter-som byggnaden är k-märkt har man fått gå varligt fram. Tomas Thomasson berättar hur de har tagit bort alla undertaksplattor, för att sätta in eluttag och högtalare, och sedan sätta in dem igen.

– Allt i den gamla delen har det varit försiktigt med. Det ska se ut precis som det är. ▶

Gör det möjligt med ett Medlemslån!

Förmånlig ränta utan avgifter, f n

5,75%*

Ansök idag!

- nordea.se/medlemslan
- 0771- 22 44 88
- hämta låneansökan hos ditt fackliga ombud

Låna till vad du vill - Räntebetalningsskydd och Grupplivsförsäkring ingår utan kostnad och skyddar dig vid arbetslöshet, sjukdom, olycksfall och dödsfall.

* Den effektiva räntan är 5,90 % per 110127 och är beräknad på 100 000 kr och 5 års kredittid enligt Konsumentverkets allmänna råd. Krediträntan är rörlig och kan förändras under lånets löptid.

Gör det möjligt

nordea.se

Nordea

Snickaren Peter Nilsson (överst), plåtslagaren Peter Fageräng (mitten) och snickaren Christer Engström (nederst) arbetar för fullt för att få bygget klart i tid. För att samarbetet ska öka har de också samma lön.

PARTNERINGAVTAL

■ Partneringavtal är en samarbetsform där byggherren, konsulterna, entreprenörerna och andra aktörer gemensamt löser en bygguppgift. På teaterbyggsget i Karlstad har NCC ett partneringavtal med beställaren, Karlstads kommun och de stora underentreprenörerna. ■ För att få alla att samarbeta så bra som möjligt har alla på byggarbetsplatsen

samma lön. Lönen är ett blandackord (ackord och resultatlönesystem). Byggnads mäter lönen och den senaste mätningen var på 177,75 kronor per timme.

■ För flertalet av yrkesgrupperna blir det en rejäl löneökning, exempelvis för ventilationsmontörer som tjänar 17 kronor mer i timmen än de brukar ha i tidlön (160 kronor i timmen).

Karlstad teater ligger centralt i staden, precis intill Klarälven. Snickaren Ronald Johansson tycker att det har varit speciellt att bygga ut teatern. Det har varit ganska rörigt och en hel del ändringar under byggets gång.

▮ **STUNDTALS HAR DET VARIT** många yrkesgrupper på liten yta. Plattsättaren Joakim Jansson som lägger klinker i ett av badrummet tycker att det är trångt ibland i korridorerna.

Arbetsledaren Gustav Mårtensson bekräftar bilden av att det har varit spring och mycket folk på samma ställe. Han berättar att det därför har varit viktigt att vid veckomöten göra detaljplaneringar. Varje yrkesgrupp har fått fylla i varje vecka vad de ska göra under veckan. Sedan har det sammanställts vid nästa veckomöte.

– Det är för att det ska flyta på och gå så fort som möjligt, säger Gustav Mårtensson.

På grund av projektets speciella karaktär har NCC ett partneringavtal med beställaren, Karlstads kommun. I detta avtal ingår öppen redovisning av ekonomin och löpande kostnader av projektet. Flera av yrkesgrupperna har också samma lön som i ett led att få alla att samarbeta. Tanken är också att yrkesgrupperna ska hjälpa varandra, exempelvis om någon behöver hjälp med att bära byggmaterial.

– Jag tycker att det är bra. Man slipper tjafset att en viss yrkesgrupp ska fram till varje pris. Det är rätt bra

att tänka på de andra yrkesgrupperna också, förklarar Ronnie Boström.

SNICKAREN RONALD JOHANSSON skruvar fast en gipsplatta på golvet. Därefter ska det läggas klinker i ett så kallat hygienrum, där det ska stå tvättmaskiner, torkskåp med mera. I rummet intill håller han på att färdigställa en sminkloge.

– Det är ett speciellt bygge, men ganska rörigt. Det nya och det gamla ska passa ihop. Det har också varit mycket ändringar, och inga ordentliga ritningar. Ibland har det inte varit så genomtänkt.

Han tycker att det kan vara bra när alla har samma lön, men uttrycker samtidigt ett litet missnöje.

– En del har höjt sin lön, men det har inte vi gjort, förklarar Ronald Johansson

Alla på arbetsplatsen arbetar nu hårt mot slutdatum. Den 18 april är det dags för premiären av Wagners opera "Nibelungens ring". Under en vecka ges sedan fyra operaföreställningar på sammanlagt 17 timmar.

– Det är tydligen världsartister som ska vara med, säger Ronald Johansson. ●

REVOLUTIONERANDE NYHET FRÅN SIEVI
FÖR ATT BEKÄMPA HALKA!

SIEVI SPIKE

Sievi är först i branschen med att lansera en helt ny, patenterad dubbmekanism. De integrerade dubbarna i sulans konstruktion är enkla att fälla in eller ut – beroende på underlaget. Det krävs endast en enkel vridning av nyckeln utan att behöva ta av sig skorna. Sievi Spike-skor har 12 st extra starkt konstruerade dubbar och reflexer som ökar säkerheten. I Sievi Spike-skyddsskomodeller finns även tåhätta och spiktrampskydd av metall, rymlig XL-läst samt stötdämpande Sievi FlexStep-sula.

NYHET!

Sievi Spike 1 XL S3
47-52439-313-0PM
39-47 EN ISO 20345: S3

Sievi Spike 2 XL S3
47-52441-313-0PM
39-47 EN ISO 20345: S3

I Sievis sortiment för 2011 hittar Du även flera varma alternativ för krävande och kalla förhållanden. Gå in på vår hemsida www.sievi.com för att se mer.

Nordens största skydds- och yrkesskotillverkare • Sievi AB, Kristallen, 754 51 UPPSALA • Tel. 018-20 02 20 • Fax 018-20 02 21 • E-mail: info.se@sievi.com

DAGS ATT BYTA TILL ARBETSKLÄDER

Byt arbetskläder för några dagar och kom till Göteborg den 8-11 mars. Det kommer att vara värt det.

Vi är övertygade om att tiden du lägger på Byggmaskiner-mässan är välinvesterade pengar. Bara här kan du hålla dig uppdaterad om de senaste trenderna och produkterna inom rentalbranschen och chansen är stor att du skapar nya, lönsamma relationer just här. För dig som jobbar med demolering och håltagning finns specialavdelningen DemExpo.

Byggmaskiner – Sveriges enda renodlade rentalmässa.

8-11 mars 2011

Läs mer på www.bygg-maskiner.se

EPOXINS ÅTER

Allt oftare efterfrågas relining, som ett billigt alternativ till stambyte. Därmed har epoxi, en välkänd allergirisk, fått ett nytt användningsområde. På senare tid har flera arbetare blivit allergiska. Nu berättar vi hur du skyddar dig.

TEXT: MARGITE FRANSSON **FOTO:** FREDRIK PEHRSSON

ALLT ÄR FÖRBERETT. Nu är det snabba ryck. Arbetslaget har bara en halvtimme på sig efter att reliningarbetaren eller teknikern, Emrik Wallberg, hållt i blandningarna till epoxiplasten. Sedan ska ett nytt rör vara klart i en gammal stam på ett bostadshus i Täby, utanför Stockholm.

– Nu är det handskarna på, säger Emrik, innan han öppnar kranen och slår härdaren i hartsen.

Ett intensivt jobb startar. Björn Bjurinder tar vid och blandar lösningen, som Markus Englund sedan håller i en jättelik rörformad strumpa belagd med ett plastmaterial på utsidan. Materialet manglas sedan ut i strumpan.

När det är klart springer Markus och Björn upp på taket, där strumpan körs in i en maskin som kallas

kula och som sedan kopplas till det gamla röret. Sedan vänds strumpan ut och in med tryckluft medan den åker ner de elva våningarna till Emrik som väntar i garaget. Då bildar den plastbelagda strumpan ett nytt rör inuti det gamla och den epoxibelagda delen ansluter mot den gamla rörväggen.

Hela laget andas ut.

– Det ser bra ut, konstaterar Markus Englund.

Detta är också finalen för ett jobb med 704 lägenheter i Täby. Det näst största projektet någonsin för hans arbetsgivare reliningföretaget Proline, som också är störst i branschen med 229 anställda. På företaget används epoxi som komplement till annan teknik, medan många andra företag i branschen har metoder som uteslutande bygger på epoxi. ▶

KOMST SÅ SKYDDAR DU DIG

DETTA ÄR EPOXI

- Epoxi är en typ av plaster som ingår i olika produkter. Det är ett två-komponentsystem med en bas och en härdare.
- Olika epoxiprodukter har olika egenskaper och kemisk sammansättning beroende på vad de är avsedda för. Vissa är mer allergiframkallande.
- Materialet finns bland annat i spackel, golv-lacker, golvbeläggningar, färg, lim, fogmaterial för betong, injekteringsmedel för lagning av berg och betong.

- 1 Emrik Wallberg slår i härdare i spannen där det finns harts.
- 2 Björn Bjurinder tar vid och blandar.
- 3 Därefter slår Markus Englund i epoximaterialet i strumpan.
- 4 Epoxin kavlas ut inne i strumpan som sedan bärs upp på taket.
- 5 Den körs in i en anordning som kallas kula. Strumpan ansluts och körs ner i gamla röret. När det är färdigt är strumpan vänd ut och in.

▶ **MEN ANVÄNDNINGEN AV MATERIALET** är kontroversiell, eftersom det är en välkänd högrisk för kontaktallergi om man får det på huden. Det kan ge besvärliga eksem, rodnader, utslag och blåsor och man tål därefter inte att utsättas för saker som innehåller epoxi. Besvären är livslånga. För vissa kan det leda till att man tvingas byta jobb.

Allergier på grund av epoxi var vanligare förr, framför allt under 1970-talet. Men på senare tid har flera reliningarbetare sökt läkarvård för att de blivit allergiska.

– Det är ett antal personer som vi utrett som fått svåra allergiska reaktioner i arbetet med relining. Det rör sig om fem till tio personer det senaste året, säger Ingegärd Anveden Berglind, överläkare vid Institutet för miljömedicin i Stockholm.

Markus Englund säger att han för egen del inte är orolig, men försiktig.

– Det gäller att inte komma i närheten av epoxin, säger han.

Riskerna att utsättas uppstår vid blandningen, när epoxin hålls ner i strumpan och då denna ansluts till rörstammen uppifrån taket. Arbetet med grenrör är också utsatt. Då stammen är satt, ska grenrör ansluta stammen till andra rör i lägenheterna. Det sker genom att man från taket fräser hål i röret och därefter skjuter ner ett grenrör på plats.

– När jag fräser använder jag andningsskydd. Epoxin är inte färdighärdad då och det blir damm, berättar Markus Englund, som jobbat med materialet i två år genom strumpmetoden eller flexibla foderrör som det heter på fackspråk.

BÅDE TEKNIKERNA OCH REGIONCHEFEN Jan Granström på Proline betonar att företaget är noga med skyddet och de tycker att det är viktigt att riskerna tas upp. Men fackliga organisationer är oroad för att många i branschen inte känner till farorna. Relining i fastigheter är en relativt ny, snabbväxande bransch och har i dag en omsättning på över en halv miljard kronor. En rad nya företag av olika storlek har startats. Det innebär en vildvuxen bransch som rymmer både seriösa företag och lycksökare med mindre koll på skyddet. De två största företagen arbetar med polyester, men sett till antalet företag är epoxi vanligare. Av användningen i branschen beräknas cirka 40 procent vara epoxi och 60 procent polyester.

– Vi vill helst använda vår egen metod med polyester, Prolinemetoden, eftersom den är miljövänligare. Men vi använder flexibla foderrör som ett komplement, säger Jan Granström. Han gör ingen hemlighet av att han hellre skulle önska ett hälsovänligare alternativ till epoxin.

– Vi tittar på nya tekniker. Med epoxi blir det

Inne i den här specialgjorda containern görs alla förberedelser inför jobbet på taket.

5

hela tiden en diskussion, säger Jan Granström.

Också arbete med polyester innebär hälsorisker som kräver skydd av olika slag.

Det kladdigaste momentet med epoxi är när man ska begjuta en slags strumpa i form av ett grenrör med epoxiplast. Det är samma princip som med strumpan. Det blivande grenröret läggs på ett plastunderlag, där man lagt epoxi. Samma material hålls över och så läggs plastskynket över och sedan kavlas epoxin ut. Efteråt kan epoxi behöva fördelas ytterligare för hand och så ska grenröret ner i ett verktyg som förs ner från taket och på plats.

– Då brukar jag använda tre handskar, som jag tar av efterhand. Ett par går åt när jag fördelar epoxin, ett par när grejerna ska ner i röret. Då är det risk för kladd. Sedan har jag ett extrapar om jag behöver dra upp och justera grenröret, säger Markus Englund.

Arbetsplatsen är storkonsumenter av handskar. Det går åt cirka 100 under en arbetsdag när de sätter två stammar och gör ett par grenförstärkningar. På grund av allergirisken är det hårda krav vid arbete med epoxi. Alla som jobbar med materialet har härdplastutbildning och går på regelbundna läkarundersökningar, som regelverket säger.

– Epoxin ska behandlas med respekt. Det är A och O. Du ska inte få något kladd på dig, säger Björn Bjurinder. ●

EPOXI – SÅ SKYDDAR DU DIG

- Den som arbetar med epoxi måste ha en särskild utbildning och ska först läkarundersökas.
- Undvik att få epoxi på hud eller i ögon.
- Använd täckande skyddskläder och handskar som är anpassade för epoxiarbete, liksom skyddsglasögon/visir. Använd rätt sorts handskar där inte medlet kan tränga igenom.
- Använd andningsskydd om det är risk att andas in damm eller gaser från epoxi.
- Annan personal som kommer i närheten ska informeras om riskerna.
- Läs säkerhetsdatabladet om riskerna med just den produkt du använder.

- Arbetsgivaren är skyldig att se till att den som arbetar med plasten har tillräcklig kunskap om jobbet och riskerna.
- Läs mer om reglerna i föreskriften Härdplaster 2005:18 på Arbetsmiljöverkets webbplats, www.av.se.

Det kladdigaste epoxijobbet är när grenröret ska förberedas. Då använder Emrik Wallberg flera lager nitrilhandskar. Han blandar med elvisp och kavlar ut epoxin med ett plasthölje över. Om att använda redskap som i köket säger han: "Ja det är kanske lite speciellt. Men det funkar."

RELINING – SÅ FUNKAR DET

■ Det finns ett flertal olika metoder för relining i fastigheter, men i huvudsak kan de delas in i två områden: strump-tekniken, som på fackspråk heter flexibla foderrör. Den andra är teknik med lösplast. Relining används både för avloppsrör och vattenrör. För båda metoderna krävs att rören först rengörs.

■ **STRUMPTEKNIK:** En polyesterstrumpa med filt impregneras med flytande plast med epoxi. Denna förs ner i röret och pressas med lufttryck ut mot rørets sidor. Sedan härdas strumpan med olika metoder. En robot förs in i röret för att fräsa upp anslutningar. Detta är en mycket vanlig teknik.

■ **LÖSPLASTTEKNIK:** Med olika metoder beläggs rørens insidor med flytande plast. Plasten sprutas in eller borstas ut mot väggarna. Denna metod används vid avloppsledning. Den plast som används är antingen polyester eller epoxi.

■ Vid relining av vattenledningsrör används alltid epoxi. Där blåser man epoxin genom röret så att den lämnar en tunn hinna efter sig.

"Alla måste veta riskerna"

MILJÖEXPERT: HORMONSTÖRANDE ÄMNE KAN FÖRORENA DRICKSVATTEN

Fackliga organisationer oroas av att användningen av epoxi ska leda till att fler byggnadsarbetare drabbas av allergi.

– Alla måste få kännedom om riskerna. Annars kan fler skadas, säger Byggnads ombudsman Leif Wall.

Byggnads kommer nu att ta upp frågan i en partssammansatt arbetsmiljögrupp, för att se om fack och arbetsgivare gemensamt kan agera. Samtidigt har den läkare som upptäckt problemen startat ett forskningsprojekt som ska vara klart 2013. I ett första skede ska man kartlägga hur arbetet med epoxi på reliningföretagen går till, vilka

risker det medför och hur man kan jobba säkrare.

Danielle Freilich, miljöexpert på Sveriges Bygginstrumenter, är kritisk till att epoxi alls används.

– Det bekymrar mig att det fått ett nytt användningsområde. Jag tycker att man ska avstå från relining med epoxi av flera skäl. Dels eftersom det är en allergirisk för arbetarna och dels för att det innehåller bisfenol A som är hormonstörande och som kan komma ut i dricksvattnet, när man relinar vattenrör.

Asbjörn Austlid, vd för Proline, är ordförande i Brif, Branschföreningen relining i fastigheter, som bildades 2009.

Reliningen bygger på att olika kemiska produkter används som kräver skydd. Men vad gör ni i branschföreningen för arbetarnas säkerhet?

– Den största arbetsmiljörisken är som jag ser det epoxi. Och där är det viktigt att alla som jobbar med epoxi har hårdplastutbildning, vilket är ett lagkrav, säger Asbjörn Austlid. För honom är det självklart att alla medlemsföretag ska följa regelverket för hantering av epoxi och att alla får rätt utbildning och skydd oavsett vilka kemikalier som används. Men han tror att det slarvas en hel del på andra håll i branschen. Han säger att ett mål är att få fram oberoende kvalitetskontroller för medlemsföretagen.

1 X 2

KRYSSA MED BYGGNADSARBETAREN OCH VINN FINA PRISER

Dags att tävla med Byggnadsarbetaren igen. Den här gången lottar vi ut två par skyddsskor, och två par skyddshandskar. Två vinnare får var sitt paket med både handskar och skor värt cirka 1 900 kronor.

Allt du behöver göra för att vara med är att svara rätt på följande tre frågor. Du hittar svaren på olika ställen i tidningen du håller i.

1 I det här numret har Byggnadsarbetarens chefredaktör Kenneth Petterson varit på byggmässa utomlands. I vilket land var han?

1. Polen X. Ukraina 2. Belgien

1 X 2

2 Hur mycket tjänar byggnadsarbetare i genomsnitt per månad, enligt LO:s senaste lönerapport?

1. 29 000 X. 22 000 2. 26 200

1 X 2

3 Ett av Sveriges största hårdrocksband recenserar i den här tidningen? Gruppnamnet för tankarna till manlig fåfänga. Vad heter gruppen?

1. Mustasch X. Beards 2. The Nice Ties

1 X 2

Senast den 3 mars vill vi ha dina svar. Vinnarna presenteras i nummer 4. Glöm inte att ange skostorlek och postadress. Lycka till!

Hitt skickar du svaren:

Med post: Johan Sjöholm, Byggnadsarbetaren, 106 32 Stockholm (Märk kuvertet "Tipstävling")

Med e-post: j.s@byggnadsarbetaren.se ("Tipstävling" i ämnesraden)

Vinn skor och handskar från Ejendals

Två vinnare tar hem ett par Jarlaskor och Tegra-handskar.

... MEN SEN DÅ?

Reportern kommer. Reportern går. Men människoödet består. Här berättar vi vad som hänt personerna i våra reportage efter det att historierna om dem lämnade tryckpressarna.

VEM: Snickaren Ulrik Vesterlund från Laggarberg utanför Timrå.

DÅ: Var han arbetslös i ett Västernorrland som inte upplevde någon förbättring i byggkonjunkturen, trots att den var på väg upp i resten av landet. (Nr 12, okt 2010)

■ När vi träffade Ulrik Vesterlund var han tydlig med att han inte ville ha något snyftreportage skrivet om sig, bara för att han var arbetslös. Han skulle tillbaka i jobb så fort som det bara gick. Och det har han lyckats med. När vi ringer upp honom är han i full gång med att snickra för sin gamla arbetsgivare Rekab. Det har han varit sedan i slutet av november.

– Just nu är jag på ett mindre bygge på Lidens vattenverk utanför Sundsvall. De har lovat mig jobb i alla fall till slutet av februari.

Uppåt för Ulrik alltså. Däremot tycker han att jobbsituationen i Västernorrland som helhet fortfarande är dystert.

– Den blev nästan ännu sämre nu i vinter, tycker jag. Jag ser inga direkta ljusningar på arbetsmarknaden.

En och annan reaktion har han fått på sin medverkan i tidningen Byggnadsarbetaren.

– Arbetskompisarna gillade väl inte bilden precis, haha. Men annars så tyckte de att det var okej.

JOHAN SJÖHOLM

VEM: Snickarna Björn Petersson och Lasse Fredricson.

DÅ: Var besvikna efter att Peab hade brutit sitt löfte efter överenskommelsen med Byggnads att de skulle komma tillbaka till byggservice i Kalmar. (Nr 5 april 2010)

■ I slutet av januari 2010 gjordes en superförlikning mellan Peab och Byggnads som innebar bland annat att snickarna Lars Fredricson och Björn Petersson skulle återfå sina jobb på Kalmar byggservice.

Men Peab höll inte överenskommelsen, utan Lars och Björn blev skickade runt på olika byggjobb i regionen, bland annat skottade de snö i Västervik.

I artikeln i Byggnadsarbetaren lovade Peab att båda två skulle vara tillbaka på Kalmar byggservice den 1 maj. Lars kom tillbaka till byggservice några månader senare, men Björn arbetar fortfarande kvar på kärnkraftverket i Oskarshamn.

Under sommaren 2010 beslutade Peab att Kalmar byggservice skulle läggas ner och 13 personer sägas upp. Från den 1 januari i år upphör verksamheten, men både Lars och Björn klarar sig kvar i företaget på grund av lång anställningstid. I somras blev Björn utsedd av Byggnads till mb-ledamot och har under hösten arbetat med att bilda en ny regional MB-grupp. Björn tycker att jobbet är roligt och viktigt.

– Vi hoppas att det som hände oss inte ska hända igen. Ingen ska behöva hamna i den sitsen, säger Björn.

KATARINA CONNHEIM

konfigurer | 2017

Lösningar som skyddar dig från regn och kyla

Din hälsa, miljö och säkerhet står alltid högst på agendan när vi på HAKI tar fram våra ställningssystem. I mer än femtio år har vi strävat efter att skapa sunda och säkra arbetsplatser som gör att du kan känna dig trygg och må bra.

Vi minimerar vikten på komponenterna, uppfinner säkra byggmetoder, tar fram effektiva väderskydd och inför smarta fallskydd, för att bara nämna några exempel.

Vill du veta mer om vårt HMS-arbete är du välkommen att besöka vår hemsida.

 HAKI[®]
www.haki.se

NYHET – GSB 18 V-Li

Kompakt och stark

– Ny kombimaskin med slagfunktion GSB 18 V-Li

Testvinnare
Flest hål
per uppladdning

www.bosch-professional.se

NYHET!

Kombimaskin med slagborrfunktion

GSB 18 V-Li Professional

Det ställs höga krav på dig som hantverkare så naturligtvis har du rätt att ställa samma krav på dina el-verktyg. Bosch nya kombimaskin är otroligt kompakt och mycket uthållig. Kombimaskinen utsågs nyligen till den kombimaskin som borrar flest hål (6x50 mm) i betong per uppladdning.

Från proffs till proffs

 BOSCH
Invented for life

Stå upp mot kylan

Köldskador, sämre omdöme och fumlighet. Det är några risker med att jobba ute med kylan bitandes i kroppen. Lyhördhet, torra extrasockor och ett schyst underställ kan minska farorna.

TEXT: JENNY BERGGREN FOTO: ANDERS G WARNE

– **DET STORA PROBLEMET** är att det är lite knepigt att hålla sig varm om händerna, säger Ingvar Holmér, professor i klimatfysiologi, om byggarbete i kyla.

Att händerna blir kalla beror delvis på att kroppens första försvar mot kyla är att dra ner på blodcirkulationen till händer, fötter och huden, för att satsa på att hålla i gång cirkulationen runt centrala organ. Det blir inte bättre av att ta i kalla verktyg och maskiner av metall.

Ett tips är att ha ett par tunna van-tar under handskarna, för att slippa göra pilliga moment med bara fingrar. För när kylan väl har satt sig i fingrarna avtar rörligheten och fumligheten ökar.

– I och med att du är van att arbeta med varma händer ökar risken för felbedömningar, säger Ingvar Holmér, som har studerat just kylans påverkan på arbetsplatser.

HÄNDER OCH FÖTTER är också mest utsatta för förfrysning, i kraftig vind är även ansiktet i riskzonen. Detta sker när temperaturen i kroppens vävnader sjunker till under noll så att vätskan i dem fryser. Oftast är det mer än 20 minusgrader ute då, men exempelvis blöta kläder kan bidra till förfrysningar även vid högre temperaturer.

När det sker uppstår vita fläckar på huden. Själva förfrysningen känns inte, man förlorar känseln redan när temperaturen på huden ligger runt sju grader. Men innan känseln försvinner infinner sig en pinande smärta.

– Den ska man lyssna på, säger Ingvar Holmér.

Om olyckan ändå är framme i form av vita fläckar kan man till att börja med lägga på en varm hand för att få bort dem. Hjälper vare sig det eller långsamt rinnande ljummet vatten är det dags för akuten.

EFTER DEN AVSTÅNGDA cirkulationen till händer och fötter är kroppens andra, och sista, egna försvar mot kylan (då den nått längre in i kroppen) huttringar. Ofrivilliga muskelsammandragningar drar i gång enligt logiken att man fryser mindre om musklerna jobbar. Kraftiga huttringar kan fyr- till femdubbla kroppens värmeproduktion, men också upplevas som väldigt jobbiga och obehagliga enligt Ingvar Holmér. Huttringar kan förstås försvåra arbete, då det blir svårare att koordinera rörelserna.

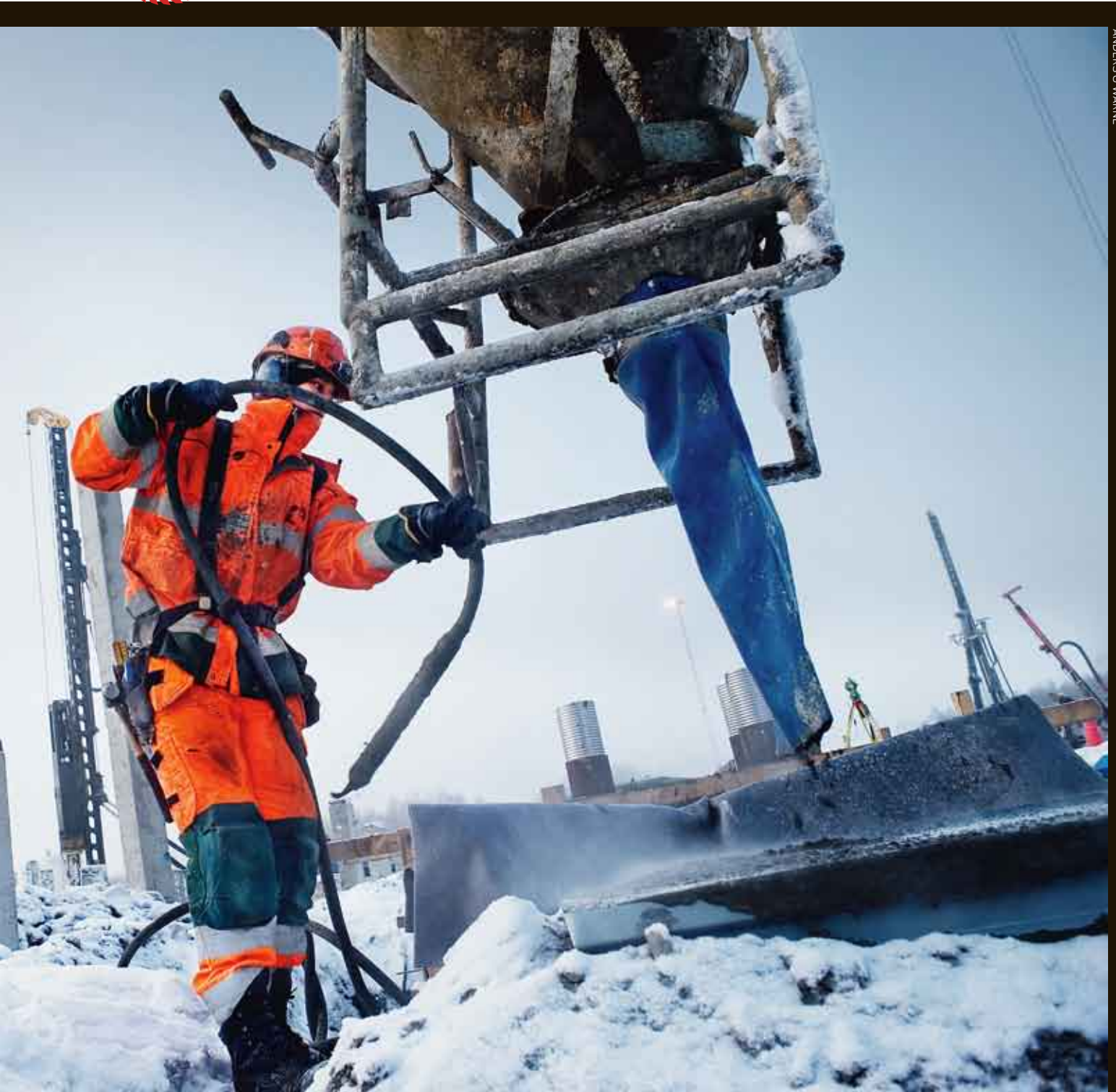
Om nedkylningen fortsätter så att kroppskärnans temperatur sjunker ett par grader blir man apatisk och förlorar så småningom medvetandet. Nu ska väl ingen behöva stå och frysa så länge på byggställningen. Men Ingvar Holmér konstaterar att muskelkraften, koordinationen och precisionen däremot påverkas redan i ett tidigare skede av nedkylning.

I sina tidigare rapporter om klimatets påverkan på arbetet har han bland annat tagit upp att reaktionstid, uppmärksamhet och förmåga att utföra komplexa arbetsuppgifter kan påverkas av kyla. Det varierar från person till person hur stark påverkan är.

7 saker att tänka på

1. Lyssna på kroppens signaler.
2. Klä dig ordentligt.
3. Häng av dig en stund om du börjar bli varm, så att du inte blir nedkyld av svett.
4. Planera så att de jobb där man är som mest utsatt för kyla inte görs när det är som kallast på morgonen.
5. Räkna med att uppgiften tar lite mer tid i sträng kyla.
6. Se till att ha vindskydd, vinden gör kylan betydligt värre.
7. Drick varmt.

Så ska du klä dig

- I tre skikt. Underst syntet eller ull, inte bomull eftersom den blir våt mot kroppen när man svettas. Sedan ett värmande mellanskikt och sist ett vindtätt och rymligt ytterplagg.
- Ha handskar i två skikt, under tjockhandsken är det bra med en tunn innervante som kan stanna kvar på handen vid pilliga moment.

- Ha med torra strumpor att byta till på lunchen, svettiga sockor är inte bra och många varma skor andas dåligt.

KÄLLA: INGVAR HOLMÉR

Tillbaka i Poznan – efter 32 år

ÅRET VAR 1979. Med en ryggsäck som enda resesällskap steg jag av tåget i Poznan. Utanför järnvägsstationen kom en man fram till mig snett bakifrån och frågade oblygt på tyska om jag "ville växla". Svartväxling av valuta var vanligt i det kommunistiska Polen och andra östländer. Tillgång till västvaluta var nyckeln till all västvärldens överflöd. Det var

» **En byggmässa är inte så annorlunda där än här. Men det betyder inte att spåren från Sovjettiden är borta.**

en vinn-vinn-situation, genom att svartväxla kunde utlänningar, däribland många byggnadsarbetare som under 1970- och 80-talen arbetade i dåvarande östblocket, leva lyxliv. Ett par vita timlöner räckte till en helkväll på krogen, inklusive taxi hem. Dessförinnan hade jag stannat till vid en liten by norr om Poznan. Intill järnvägsstationen fanns en affär som utifrån såg ut som en gammaldags svensk lanthandel. Inne i affären var utbudet magert. Hyllorna i den ena halvan av butiken var förvisso välfyllda – med spritflaskor. I den andra halvan gapade hyllorna tomma. Utanför pågick den privata frukt- och grönsaksmarknaden för fullt. Privata jordbruk accepterades inom den polska planekonomin.

I DAG VÄXER POLEN SÅ ATT DET KNAKAR – men inkomstklyftorna är bland de största i Europa.

En byggmässa är inte så annorlunda där än här. Men det betyder inte att spåren efter Sovjettiden är borta. Husen är gråare och kullerstensgatorna vanligare.

År 2007 var Polen det tredje fattigaste landet i EU – bara Rumänien och Bulgarien var fattigare. Lönenivåerna ligger fortfarande på en fjärdedel av Sveriges och prognoser säger att det kommer att dröja upp till 30 år innan levnadsstandard, mätt i köpkraft, nått upp till svensk nivå.

När Polen 2004 gick med i EU flyttade en miljon unga polska män och kvinnor utomlands, främst till England och Irland. Det halverade arbetslösheten från 20 till tio procent. Att en mindre del av emigranterna då kom till svenska byggen är knappast konstigt. Sverige ligger ändå bara en kort färjeresor bort. Och tvärt emot vad många vill tro så har EU:s öppna arbetsmarknad gjort Sverige och andra länder i gamla EU rikare – också ekonomiskt, om än bara marginellt.

en vinn-vinn-situation, genom att svartväxla kunde utlänningar, däribland många byggnadsarbetare som under 1970- och 80-talen arbetade i dåvarande östblocket, leva lyxliv. Ett par vita timlöner räckte till en helkväll på krogen, inklusive taxi hem.

Dessförinnan hade jag stannat till vid en liten by norr om Poznan. Intill

Den här bärbara bandsågen fick stor uppmärksamhet på mässan. Sågdjupet är hela 285 millimeter, vilket gör det möjligt att såga i stockar som används vid knuttimring, figursågning av takstolar och andra tillfällen där man annars är hänvisad till att använda handverktyg. Sågen heter Protocol SPB 285 och väger 19 kilo. Protocol, som är en avknoppning av det i Sverige välkända tyska varumärket Festool, representeras i Sverige av Motek i Eskilstuna.

Mässpecial:

Mässan Budma i Poznan är Polens största byggmässa.

Besökare kunde kolla in tyska takfönster med solfångare, byggkeramik från Vitrysland, polska timmerhus, kinesiska vvs-detaljer – och en och annan maskinnyhet.

Poznan, som ligger 24 mil öster om Berlin, har drygt en halv miljon invånare. Varje år sedan 1992 hålls här den stora byggmässan Budma. Det är östra Europas största mässa i sitt slag och mässan samlade i år cirka 62 000 besökare. Som jämförelse

hade vår svenska stora mässa Nordbygg i Stockholm senast 59 000 besökare (2010).

Också när det gäller antalet utställare är polska Budma större. Utspritt på ett mässområde stort som ett nedlagt svenskt regemente fanns 15

LÄSTIPS:
"Polen i historien"
av Peter Johnsson.

**PETTERSONS
PRYLAR**

Tipsa mig!

08-728 4970

k.p@byggnadsarbetaren.se

Grejer & grepp på nätet:

www.byggnadsarbetaren.se

◀ Ingen byggmässa utan tävling. Här avgörs polska mästerskapen i taktäckning. Taken täcks med plattor av glaserad keramik.

▶ Polentillverkad spån-skiva klädd med yta av laminat. Används bland annat i gjutformar i stället för plyfa. Skivorna kan återanvändas till minst 15 gjutningar.

▶ Porotherm Dryfix heter detta byggsystem från Polen. Keramiska väggblock fixeras här med fogsium i stället för med traditionellt murbruk.

▶ Brittiska Concrete Canvas ser ut som en tältduk som är indränkt med torr betong. När vatten tillsätts stelnar duken och förvandlas på tolv timmar till ett skal av betong. Används bland annat för att bygga nödbostäder eller vid markarbeten, till exempel för att bygga diken eller fixera jordvallar.

Proppat i Poznan

paviljonger med 1 200 utställare som delade på 900 montrar.

ÅR 1989, NÄR BERLINMUREN revs och Polen och grannländerna blev självständiga, öppnades en marknad också för byggmaterial och maskiner, på ett sätt som tidigare aldrig förekommit i det forna östblocket. En stor andel av de bostäder, både de som byggdes under Sovjettiden och innan dess, var i stort behov av underhåll

och renovering. Men framför allt är det satsningar på infrastruktur – vägar, järnvägar – som är motorn i det polska byggandet. Här spelar EU-pengar en stor roll. Den 1 maj 2004 blev Polen medlem i EU och det har blivit en lönsam affär för landet.

DE FÖRSTA TRE ÅREN fick Polen motsvarande 50 miljarder kronor i netto-bidrag från EU. Det motsvarar cirka en fjärdedel av Polens hela statsbud-

”Östra Europas största mässa i sitt slag.”

get. Och så fortsätter det under de närmaste åren.

Tack var stödpengarna från EU har Polen haft en ekonomisk tillväxt som varit dubbelt så hög som genomsnittet inom EU, och ännu högre än den stora EU-grannen Tyskland.

Här ovan presenterar vi ett urval av vad man kunde hitta i montrarna på Budma.

KENNETH PETTERSON

Det här skulle

6

SAKER ATT TÄNKA PÅ NÄR DU SKA BÖRJA MED LÄNGDSKIDÅKNING

GRYM TRÄNING

■ Hela kroppen aktiveras vid längdskidåkning. Därför är det en bra aktivitet för den som vill gå ner i vikt.

■ Grovt räknat förbränner kroppen cirka 750 kalorier per timme under åkningen, lite beroende på hur storväxt man är.

■ Skidåkning är skonsamt mot kroppen och det går att vara ute länge i spåret, vilket ökar på förbränningen ytterligare.

■ Den som vill utmana ännu mer kan under delar av passet köra några korta intervaller.

kunna vara du

Två snörika vintrar och plötsligt är intresset för längdskidåkning rekordstort. Allt fler lämnar tv-soffan till förmån för frisk luft och gnistrande spår. Här reder vi ut vilka skidor du ska köpa och vilken stil som är lättast att lära sig: Klassisk eller skejt.

TEXT: CENNETH NIKLASSON FOTO: FOTOLIA

ANN-CATRIN WADMAN är utbildningsansvarig på Svenska skidåkarförbundet. Hon har tydligt märkt av uppsvinget.

– Det är ett ökat tryck på landets skidklubbar och allt fler vill åka skidor vilket är fantastiskt roligt.

Sportbutikerna rekordsäljer och bland annat butikskedjan Intersport har ökat sin omsättning för längdskidor med 80 procent jämfört med förra året. På sajten Blocket steg antalet sökningar på "längdskidor" med 134 procent under november och december jämfört med samma period 2009.

Vad ska då alla dessa nyfrälsta tänka på innan de sätter i gång? Här följer några goda råd från skidexperten Ann-Catrin Wadman.

TRADITIONELL STIL ELLER FRISTIL?

De flesta nybörjare väljer att börja med att åka traditionellt, alltså klassisk stil. Varför vet vi inte, men det kan bero på tradition och att många känner trygghet när de kan följa ett spår. Men egentligen så är det lika naturligt att skejta. Barn som åker skidor första gången väljer ofta spontant den fria stilen för att ta sig framåt. Ann-Catrin Wadman tycker att alla ska göra som de känner. Möjligtvis finns fler spår för klassisk stil och det är även enklare med den traditionella stilen om man ska åka där det inte finns några egentliga spår.

VILKA SKIDOR SKA KÖPAS?

Det finns ingen anledning att köpa skidor för 5 000 kronor som lämpar sig för dem som åker mycket. Det finns billigare som är tillräckligt bra och personalen i sportbutikerna är ofta mycket kunniga. De hjälper till med alla inställningar. Det enda man behöver bestämma är vilken stil man vill åka. Den som vill kan naturligtvis köpa utrusning till båda stilarna.

KOLLA!

På www.skidspår.se går det enkelt att söka efter skidspår över hela landet och få aktuell spårstatus.

HUR SKA JAG VALLA?

En del oroar sig för vällan, men det är egentligen inga stora problem. Fristilsskidor vallas enbart för att förbättra glidet, medan det för de klassiska skidorna gäller att få både bra glid och bra fäste.

Fästvallen lägger man under bindningarna och en bit fram och resten av skidan täcks med glidvalla. Fråga andra om tips och råd så lär man sig med tiden.

KOMBIPJÄXOR SPAR PENGAR

Den som är lite osäker på vilken stil som verkar roligare, men ändå bara vill köpa ett par pjäxor, kan med fördel köpa en kombipjäxa som passar till både klassiska och fristilsskidor. De fungerar bra och då sparar man in kostnaden för ett par pjäxor.

DET ÄR BRA ATT FRYSA

De som brukar vara ute och sporta på vintern har säkert kläder som passar, men det gäller att inte ta på sig för mycket. Att åka skidor är jobbigt och därför blir det väldigt varmt och svettigt för den som åker i för varma kläder. Det går inte att åka med tjocka täckkläder. En bra tumregel är att man ska klä sig så att man fryser lite innan träningspasset börjar. Då blir man lagom varm efter en stunds åkning.

ÅK SÅ MYCKET SOM MÖJLIGT

Även fast man är ny på skidor är det ingen fara att vara ute länge. Skidåkning är skonsam mot kroppen, men det kommer naturligtvis att bli en del träningsvärk i början. Det man kan vara lite försiktig med till en början är en alltför kuperad terräng. Det är bra att bekanta sig lite med skidorna innan utförsbackarna blir alltför branta.

Mustasch från vänster till höger: Ralph Gyllenhammar, sång, Danne McKenzie, trummor, Mats Johansson bas och David Johannesson gitarr.

Succé när Mustasch gör samlingsplatta

Mustasch

"THE NEW SOUND OF THE TRUE BEST"

HÄRDROCK Mustasch firar tio år som albumartister och detta måste givetvis uppmärksammas. Kapellmästare Ralph Gyllenhammar med sällskap har gått in i studio och gjort nyinspelningar på karriärens kändaste låtar. En samlingsplatta alltså, men i nyskräddad kostym.

Resultatet av att placera låtar som "Double Nature", "Black City" och "I'm Frustrated" på samma platta kan ald-

rig bli annat än fantastiskt. Därav det höga betyget. Det går inte att komma ifrån att Mustasch är det band som kanske betytt mest för den europeiska hårdrockens förnyelse på 2000-talet.

Men det kanske också ska tilläggas att den som väntar sig helt nya versioner av gamla Mustasch-klassiker blir besviken. Vi snackar ingen unplugged-platta om ni förstår. Du som sett bandet live de senaste åren har förmodligen hört arrangemangen (möjligen med undantag av nämnda "I'm Frustrated").

Till Mustaschs försvar ska sägas att de varit noga med att butikspriset på plattan inte ska överstiga 99 kronor, och det kan den absolut vara värd.

JOHAN SJÖHOLM

SAGT & HÖRT

"Framför 500 pers, sittandes på långbänkar i ett konserttält. Bakom mig på en halvmetr hög scen stod Ravi Shankar och spelade sitar tillsammans med tio andra indier. Kan det ha varit Roskilde 1988?"

MUSTASCH-RALPH I CAFÉ OM DET KONSTIGASTE STÄLLET HAN VAKNAT PÅ.

24 februari kan du se Hardcore Superstari Gävle. Dagen efter spelar bandet i Borås.

"När det väl var klart var jag ju helt euforisk och man vill ju gärna berätta för de man känner när något kul har hänt i ens liv, så det var lite knepigt. Men det gick."

JOHAN RAMSTEDT, SENASTE VINDEN AV TV4: S MATSÅPA HALV ÅTTA HOS MIG, OM ATT INTE FÅ BERÄTTA FÖR NÅGON ATT HAN VUNNIT. (ÖSTERSUNDS-POSTEN)

DATASPEL

Dead Space 2

VISCERAL, 18 ÅR, PS3, X360, PC

Rymdingenjören Isaac Clarke får ingen ro. Nekromorferna – förvridna rymdzombier med en försmak för människokött – har återvänt, och i Dead Space 2 är det en ärrad Isaac som tvingas såga, skjuta och slå sig fram genom monsterhorden. Hemsökt av hallucinationer efter händelserna i det första spelet rör sig den nedbrutne ingenjören genom en mardrömslik värld där de få överlevarna har sina egna dunkla motiv.

Dead Space 2 är ett tio timmar långt ångestdrivet psykobryt – precis som rymdskräckisar ska vara. Ett givet köp för både horror- och actionkonässören.

EC

BÖCKER

Från de döda

MARK BILLINGHAM

KRIMINALROMAN En privatdetektiv söker upp kriminalkommissarie Tom Thorne. Hon berättar att en mäktig man från Londons undre värld, inte mördades för tio år sedan. Någon har nyligen skickat nytagna foton av mannen till hans fru. Det är upptakten till den här engelska deckaren som utspelar sig både i London och på spanska solkusten. Det är spännande med bra samhälls- och karaktärsbeskrivningar. Boken är svår att lägga ifrån sig.

KC

FREDAGSKÄK

African stew med grillspett och ris

INGREDIENSER (4 port):

- 2 gula lökar
- 1 dl olivolja
- 2 msk kalvfond
- 1 msk allroundkrydda
- 2 burkar krossade tomater
- 3 dl ris

- 1 msk paprikapulver
- 1 röd paprika+1 grön paprika
- 600 g biff eller oxfilé

- #### TILL SERVERING
- grönsallad
 - mango chutney

GÖR SÅ HÄR:

- 1 Fräs ena löken i oljan. Tillsett fond, allroundkrydda och tomatkross. Låt koka under lock 2 timmar på svag värme.
- 2 Sätt ugnen på 150 grader.
- 3 Koka riset tillsammans med 1 msk paprikapulver enligt anvisning på förpackningen.

- 4 Kärna ur och skär paprika i bitar och klyfta den andra löken. Skär köttet i 3 cm stora bitar. Trä upp på spett varvat med röd och grön paprika.
- 5 Bryn runt om i olja. Lägg i ugnsfast form och håll ev. över lite stew. Stek klart i mitten av ugnen ca 15 minuter. Garnera med koriander.

UR BOKEN "HALV ÅTTA HOS MIG"

Från tv-serien i TV4.

INBLICK information från ditt fackförbund

NR 2 REDAKTÖR: HUMLA EINARSDÓTTIR ADDRESS: BYGGNADS, 106 32 STOCKHOLM
E-POST HUMLA.EINARSDOTTIR@BYGGNADS.SE TEL: 08-728 48 34 WWW.BYGGNADS.SE

Kylmontörer, plåtslagare och ventilationsarbetare!

Byggnads kommer snart för att träffa er

Nu startar Byggnads ett projekt som riktar sig till dig som är plåtslagare, ventilationsarbetare eller kylmontör. Under året kommer det att anordnas träffar runt om i hela landet för att möta så många av er som möjligt.

Vi vill träffa dig som jobbar i de här yrkena för att få reda på vad som är viktigt för dig och vad du vill få ut av ditt medlemskap i Byggnads.

Vi kommer även att tillsammans med din lokala Byggnadsavdelning/region att starta facklig verksamhet på ett antal företag i de här branscherna. Vi vill presentera hur ni på ett positivt sätt tillsammans med företaget

Micael Håkans.

Pär Lindelöf.

Läs mer om projektet och följ bloggen på: www.byggnads.se

kan förbättra era villkor på arbetsplatsen. Om du vill att vi kommer till ditt företag och pratar om vad ni kan göra hos er, kontakta oss gärna.

Du kan även besöka oss på Byggnads hemsida.

Mer information om när vi kommer till din avdelning/region kommer du som är kylmontör, plåtslagare eller ventilationsarbetare att få i ett brev några veckor innan vi besöker er.

Will du veta mer?

Kontakta Pär Lindelöf på mejl, par.lindelof@byggnads.se, eller telefon 08-728 48 87.

Eller Micael Håkans på mejl, micael.hakans@byggnads.se, eller telefon 08-728 48 25.

Autogiro

Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 27 februari.

A-kassan

Ersättning från A-kassan betalas ut den 10, 17 och den 24 februari samt den 3 mars.

Ren Byggbransch tar ställning

Nu måste vi tillsammans ta ställning mot svartjobb. Byggbranschen i samverkan (BBIS) opinionsbildar mot svartarbete i en tre år lång kampanj kallad Ren Byggbransch. Målgrupper är lärare, elever, företag, anställda i branschen och allmänheten.

Byggbranschen i samverkan (BBIS)

Byggnads har ett samarbete med andra fackförbund och arbetsgivarorganisationer inom byggbranschen, som kallas Byggbranschen i samverkan (BBIS).

Syftet är att ta avstånd från svartarbete och annan oseriös verksamhet inom byggsektorn. Man vill skapa en byggsektor där företagen kan konkurrera på lika villkor, där kvalitet och utveckling står i centrum och där byggjobbarna ska ha säkra arbetsförhållanden.

Organisationer bakom Byggbranschen i samverkan (BBIS)

Organisationerna som står bakom BBIS är Byggcheferna, Ledarna, Byggnads, Elektriska Installatörsorganisationen EIO, Glasbranschföreningen, Maskinentreprenörerna, Målarförbundet, Målaremästarna, Plåtslageriernas Riksförbund, SEKO, Sveriges Byggindustrier, Svenska Elektrikerförbundet och VVS Företagen.

Respons från beslutsfattare ger kraftfulla verktyg

Efter beslut i riksdagen utreds frågan om individuell skattedeclaration. Det finns även ett förslag om att införa närvaroliggare i byggbranschen där

skattemyndigheten får göra oanmälda arbetsplatsbesök för att kontrollera närvaroliggaren.

Tillsammans med ID 06 hoppas vi att individuell skattedeclaration, oanmälda arbetsplatsbesök och närvaroliggare ska vara ett kraftfullt verktyg för att skapa en sund byggbransch.

Varför Ren Byggbransch skapas

Då det kommit tydlig respons från beslutsfattare för BBIS krav på lagstiftning för att försvåra möjligheterna till svartjobb läggs nu kraft för att opinionsbilda brett mot svartarbete. Därför skapas attitydkampanjen "Ren Byggbransch", där en webbsida, informationsmaterial och möjlighet till att forma nätverk erbjuds.

Projektet pågår tre år under perioden 2010 -2013.

Målgrupper är lärare, elever och allmänhet

De målgrupper som är aktuella i opinionsbildningsarbetet är företag, anställda och medarbetare, elever och lärare vid yrkesutbildningarna samt allmänheten.

Syftet med Ren Byggbransch

- Projektet strävar mot en

ren byggbransch. En bransch som är fri från fusk med friska hus byggda av människor med anständiga anställningsförhållanden.

- Förändra attityderna till svartarbete hos dem som arbetar i byggbranschen.
- Förändra attityden till svartarbete hos elever och lärare på Bygg- och Energiprogrammen.
- Förändra allmänhetens attityder till byggbranschen avseende svartjobb.
- Marknadsföra ID06systemet.

Förslag på åtgärder mot svartjobb

- Inför legitimationsplikt och närvaroredovisning på byggarbetsplatserna (ID06).
- Ställ krav i kontraktshandlingarna på närvaroredovisning.

- Låt Skatteverket göra oanmälda arbetsplatsbesök.
- Inför ett höjt och permanent ROT-avdrag.
- Lägg ut företags skattestatus på Internet.
- Utveckla Skatteverkets informationsverksamhet.
- Specificera skattebetalningar på individnivå.
- Försvåra möjligheterna att missbruka olika välfärdssystem.
- Följ upp hur omvänd skattskyldighet för moms fungerar.
- Skärp de personliga kraven för F-skatt.
- Vidta åtgärder mot "målvakter" i fåmansföretag.
- Krav på skriftliga avtal vid uthyrning av arbetskraft.
- Kommunicera etiska regler/förhållningssätt.
- Opinionsbilda brett mot svartarbete.

Europas byggbransch har tagit stryk – så kan den stärkas

Europeisk byggsektor står inför stora utmaningar. Det konstateras i en stor studie på uppdrag av EU-kommissionen. Rapporten kommer att publiceras under våren och ska leda till nationella och europeiska initiativ för att förbättra sektorns konkurrenskraft.

EU-kommissionen har tagit initiativ till en stor studie där den europeiska byggsektorns problem och möjligheter tas upp. Byggnads har representerat Europeiska Bygg- och Träarbetarfederationen i projektets referensgrupp.

I Sverige har dessutom byggbranschen gemensamt tagit initiativ till projektet "Hållbart samhällsbyggande i världsklass" för att möta de utmaningar som branschen står inför.

Det är uppenbart att flera av de saker som framfördes som kritik i Statskontorets rapport "Sega gubbar" är giltigt för byggbranschen i hela Europa.

Sverige ligger nog relativt hyggligt till i jämförelse, men det är uppenbart att branschen står inför stora utmaningar.

Läs mer om båda projekten på Byggnads hemsida www.byggnads.se

DAGS ATT BYTA ARBETSKLÄDER

Byt arbetskläder för några dagar och kom till Göteborg den 8-11 mars.

INBJUDAN

8-11 MARS 2011

GRATIS ENTRÉKORT PÅ HEMSIDAN

Ladda ner ditt entrékort på www.bygg-maskiner.se eller www.scanbygg.se

BYGGMASKINER

SCAN BYGG Göteborg 11

SISTA ORDET

ETT SKAMLÖST UTNYTTJANDE

2008 SKREV JAG, TILLSAMMANS med journalisten Håkan Olander, en bok om jobbtrafficking – så skapas en ny underklass. Sällan har jag blivit mer utskälld och hånad av nyliberala debattörer som när boken kom ut. De ville inte prata om utnyttjandet av utländsk arbetskraft och menade att begreppet jobbtrafficking var för starkt och fel.

Men vi vägrade hålla tyst, vi berättade vad vi såg på arbetsmarknaden, och saker ska kallas vid sitt rätta namn. Nu har vi fått rätt. Allt fler använder begreppet jobbtrafficking och ingen kan längre blunda för den verklighet som finns på många av våra byggarbetsplatser.

Tyvärr är utnyttjandet av arbetskraft inget nytt. Vi såg utvecklingen redan i början på 2000-talet, och det ena fallet efter det andra kan radas upp som bevis på hur illa människor behandlas. I Stockholm 2007 fann en ombudsman från Byggettan 15 arbetare från Polen, Baltikum, Ukraina och Vitryssland som bodde på arbetsplatsen och som arbetade för 75 kronor i timmen.

VI HAR DE SLOVAKISKA ugnsmurarna på SSAB i Luleå som enligt avtal skulle tjäna 137 kronor i timmen, men som i verkligheten fick 18 kronor i timmen. En ugnsmurare omkom då han föll i en koksugn. Detta är bara ett par exempel av flera hundra.

Man skulle kunna tro att det har blivit bättre efter alla larm från Byggnads. Men icke. Innan jul hade Svenska Dagbladet en

“Varför ska våra utländska kollegor ha sämre villkor än sina svenska kamrater?”

väldigt bra artikelserie, som visade på flera exempel på hur utnyttjandet av utländsk arbetskraft fortfarande pågår.

DET HANDLADE OM DE lettiska byggnadsarbetarna Ernests Bostanovs, Igor Bulkas och Andreys Lebedevs som fick 16 kr i lön vid ett skolbygge i Vellinge. Enligt avtal skulle de få 158 kr i timmen. Eller den polske Byggnadsarbetaren Marcin Wroblewski, som arbetade vid Citytunneln i Malmö, som fick sämre betalt än sina svenska kollegor. Han förbjöds att gå med i facket och fick sparken när han blev sjuk. Igor Moskovoy och hans två estniska kollegor blev lovade gott om jobb och regelbunden betalning av arbetsgivaren på ett Trelleborgsföretag. I dag kan de tre estländska byggjobbarna inte ens betala biljetten hem.

Polisen och andra myndigheter, som dagligen stöter på dessa problem, har börjat använda begreppet trafficking för att så tydligt som möjligt förklara vad det handlar om. Samvetslösa arbetsgivare som utnyttjar människor som drömmer om ett drägligare liv. Man utnyttjar människor som vilka handelsvaror som helst.

Det mest skrämmande är att borgerliga politiker och debattörer tycks vara av uppfattningen att det som sker på svensk arbetsmarknad är bra. Man tycks mena att de som kommer hit ska vara glada för att de över huvud taget får ett jobb – låt vara till långt under svenska villkor. Jag kan aldrig acceptera ett sådant synsätt. Varför ska våra utländska kollegor ha sämre villkor än sina svenska kamrater?

GENOM BYGGNADS FACKLIGA arbete, har vi hjälpt många av dem som utnyttjats, att få ut lön de borde ha fått från början. Det rör sig om många miljoner kronor som kommit våra utländska arbetskamrater till del.

Regeringen har ansvaret och måste nu vidta åtgärder, så att vi får ett stopp på jobbtrafficking. Byggnads har föreslagit flera åtgärder som regeringen kan genomföra omedelbart

HANS TILLY
förbundsordförande

TELEFON 08-728 48 10
MOBIL 070-552 67 40
E-POST hans.tilly
@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL ...

...OM MELKER SCHÖRLING

Den fd vd:n för Skanska, Melker Schörling har en herrgård i Sörmland. När ha köpte den plöjde han upp en 18-håls golfbana och planterade skog. Satsa på skog, det lönar sig.

...OM RIKA MÄNNISKOR

Vill du läsa om snuskigt rika människor i Sverige, dom det är så synd om, köp boken "Den nya överklassen".

...OM VÅREN

Snart är det vår! Lyssna på fåglarnas vackra morgonkvitter.

Posttidning B

Postens returadress
Byggnadsarbetaren
106 32 Stockholm

Adressändring för
medlem i Byggnads
Kontakta förbundets
lokala avdelning

Övriga adressändringar

EDB Kundtjänst
171 79 Solna
Tel: 010-588 48 08
Fax: 010-588 78 40
E-post: prenumeration@edb.com

5: E GÅNGEN

ÅRETS TRANSPORTBIL

STRADA
FRÅN 121 400 KR.*

FIORINO
FRÅN 101 900 KR.*

NYA DOBLÒ CARGO
FRÅN 129 900 KR.*

SCUDO
FRÅN 162 400 KR.*

DUCATO
FRÅN 179 900 KR.*

FIAT PROFESSIONAL EUROPAS MEST PRISBELÖNTA TRANSPORTBILSPROGRAM.

- DUCATO (1994) • DOBLÒ CARGO (2006)
- SCUDO (2008) • FIORINO (2009) • NEW DOBLÒ CARGO (2011)

FIATPROFESSIONAL.SE

WE SPEAK WITH FACTS.

*Priserna är baserade på följande modeller: Fiat Strada 1.3 MJT Diesel 85 Kort hytt · Fiorino Van 1.3 MJT Basic Diesel 75 · Doblo Cargo L1H1 Elegant 1,3 MJT Diesel 90 hk Euro 5 DPF · Scudo L1H1 Business 1.6 MJT 10Q Diesel 90 · Ducato L1H1 30 2.2 MJT Diesel. Bränsleförbrukning vid blandad körning: Fiat Strada 5,3 l/100 km, CO₂-utsläpp 140 g/km · Fiorino Van 4,5 l/100km, CO₂-utsläpp 119 g/km · Doblo 4,8 l/100km, CO₂-utsläpp 126 g/km · Scudo 7,2 l/100km, CO₂-utsläpp 191 g/km · Ducato 7,9 l/100km, CO₂-utsläpp 208 g/km.
Rekommenderat c:a pris. Alla priser är exkl moms. Bilarna på bilden ärextrautrustade.